ВҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой,. БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 173 (5065)
Вторник
Августын
27
1946 он

Хододоо ба юумэ бүхэндэ гүрэнэйгөө урда үнэншэ байха гээшэ советскэ хүн бүхэнэй нангин үүргэнь мүн. Большевистскэ шүүмжэлэлые хододоо дэлгэрүүлжэ байха тухай нүхэр Сталин заабаринуудые нэгэнтэ бэшэ үгэhэн байна. Эхэ орондоо, инаг партидаа үнэншөөр алба хэжэ, большевистскэ шүүмжэлэлые үдэр бүриингөө хүдэлмэридэ хурса зэбсэг болгон хэрэглэе!

БОЛЬШЕВИСТСКЭ ШҮҮМЖЭЛЭЛЫЕ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛХЭ

Большевистскэ шүүмжэлэл болбол манай агууехэ партиин, советскэ арадай хүсэн түгэс зэбсэгынь мүн. Ленин-Сталинай парти гүн ехэ тэмсэлэй алдарта замаар ябажа, хододоо илалта туйлаhаар ерэhэн байна. Манай партиин түүхэ хадаа хатуу шэрүүн ба хүндэ хүшэр тэмсэлэй түүхэ мүн.

Манай партиин гайхамшагта түүхэдэнь большевистскэ шүүмжэлэл болбол шиидхэхы hуури эзэлжэ, партиин политическэ, идеологическа ба экономическа тэмсэлдэнь хэмжээгүй ехэ үүргэ дүүргэhэниинь коммунист бүхэндэ, советскэ хүн бүхэндэ мэдээжэ байна.

Иимэhээ большевистскэ шүүмжэлэл болбол советскэ арадай тэмсэлэйнь алдарта тугынь болоhон байна. Манай парти хадаа эрид шууд шүүмжэлэлые дэлгэрүүлэн, тэрэниие өөрөө толгойлдог байха юм. Ленин-Сталинай агууехэ парти хадаа үүсхэн байгуулагша ба зохеон ударидагша мүн. Үүсхэн байгуулха ябадал, урагшаа хүгжэлтэ, шэнэ шэнэ зорилгонуудые шиидхэн бэелүүлхэ хэрэг гээшэ шүүмжэлэлгүйгөөр бүтээгдэдэггүй гэжэ мэдэнэбди. Шүүмжэлэл—дутуунуудые аршан зайлуулдаг алдарта зэбсэг мүн!

Тиимэ болохолоор большевистскэ шүүмжэлэлэй хүсэн, тэрэнэй удхашанар ба түрүү үүргэнь хэмжээлэшэгүй ехэ байна. Алдарта партиингаа түлөө бэеэ үгэhэн, советскэ оронойгоо сэрэгэй ба экономическа хүсэ шадалые ехэдхэхые хүсэлэг хүн бүхэн большевистскэ шүүмжэлэлдэ дуратай, тэрэнэй хурса дүлые улам бадаруулагша байха ёhотой.

Социализмын орон—СССР болбол дайн сэрэгэй hүүлээрхи шэнэ саг үедэ ороод, Сталинска шэнэ табанжэлэй түсэбые амжалта түгэлдэрөөр бэелүүлжэ байна. Дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түсэб болбол манай ороноор табанжэлэй турша соо бэелүүлэгдэхэ ба үлүүлэн бэелүүлэгдэхэ ёhотой Сталинска нангин программа гээшэ. Энэ ехэ тэмсэлдэмнай большевистскэ шүүмжэлэл урда мэтэ гайхамшагта үүргэ дүүргэхэ юм. Шүүмжэлэл—илалтануудые туйлаха хэрэгтэмнай шиидхэхы хүсэн болохол!

Зохеон байгуулха хүдэлмэринүүдэй оронойемнай ажахын бүхы hалбаринуудта үргэн ехэ далайсатайгаар ябуулагдажа байгаа—энэ харюусалгатай үедэ манай партийна организацинуудай хүтэлбэрилхы үүргэнь хэзээ-хэзээнэйхиhээ ехэ болоно. Партийна организацинууд болбол политическэ хүтэлбэрилэгшэд байха ёhотой. Тэдэнэрэй гол зорилгонь хадаа ажахын органуудай бүхы хүдэлмэриень наринаар шинан шалгажа, дутуу дундануудынь большевистскээр элирүүлэн гаргажа, дутагдалнуудаа усадхаха хэрэгтэнь ажахын газарнуудта туhалха ба эдэ органуудые зүбөөр хүтэлбэрилхэ болон хүдэлмэринень шангаар шалган байсаажа, шэнэ шэнэ илалтанууд тээшэ тэдэнэрые юрпгэжүүлхэ ябадал болоно.

Иигэбэл партийна организацинууд үүргэеэ зүбөөр дүүргэжэ шадахал. Иигэбэл большевистскэ шүүмжэлэлые үнэхөөрөө дээлэ хэмжээндэ гаргажа шадахал. Гэхэтэй хамта, большевистскэ шууд сэхэ шүүмжэлэлые дэлгэрүүлхэ ябалада айхабтар олон дутагдалнууд байна. Шүүмжэлэлые дэлгэрүүлдэггүй ба тоодоггүй, тэрэниие зүбөөр ойлгодоггүй, шүүмжэлhэн хүнүүдтэ зэбүүрхэлтэйгээр хандажа, хабшаха гэхэ мэтын ябадалнууд үсөөн бэшэ үзэгдэдэг байха юм.

ВКП(б)-гэй Хэжэнгын айкомой секретарьнууд байhан Номоев ба Антакшинов, Ярууннын аймгүйсэдкомой хүтэлбэрилэгшэд байhан Аюшеев ба Эрдынеев гэгшэдэй болон бусад зарим хүнүүдэй хэhэн гүрэндэ харша ябадалнууд юу харуулнаб? Эдэнэрэй үүсхэhэн хорото муухай хэрэгүүд хадаа тус аймагуудта большевистскэ шүүмжэлэл байгаагүй байна гэжэ элеэр гэршэлэн харуулна. Номоев, Антакшинов, Аюшеев, Эрдынеев гэхэ мэтын эдэгээдүүд болбол шүүмжэлэлдэ ехэ лэ харшаар хандажа, бэе бэеэ шүүмжэлхэгүй, бэе бэеынгээ дутагдалнуудые нюуха, бүлэглэн архидаха, шүүмжэлэл хэhэн хүниие хабшаха гэхэ мэтын хоротой оршон байдалые бии болгоhон байха юм. Тиигэhэнэйнгээ hүүлээр, тэдэнэр хадаа гүрэн түрэдэ харша, социалистическэ ороной ниитын байгуулалтада харша муу муухай хэрэгүүдые үйлдэжэ эхилhэн байгаал.

Хаана шууд сэхэ шүүмжэлэл ябуулагдадаггүйб, тэндэ дайсан гү, али гүрэн түрын хэрэгүүдтэ эсэргүү хандадаг яяр-яндан эдэгээдүүд обоордог байна. Хаана большевистскэ шүүмжэлэл мартагданаб, тэндэ гүрэнэй, партиин зорилгонуудта харша юумэнүүд гарадаг байна. Шүүмжэлэлдэ дурагүйгөөр хандадаг хүнүүд үнэндөө партиин зүгhөө табигдаhан зорилгодо эсэргүү юумэ хэжэ байна гээшэ. Тиимэ хадань шүүмжэлэлые тоодоггүй, тэрээндэ зэбүүрхэн хандадаг ба шүүмжэлэлые али болохоор хабшахые хүсэдэг хүнүүдые гам хайрагүй элирүүлжэ, большевистскэ шууд сэхэ шүүмжэлэлээр шанга хайраха хэрэгтэй болонобшуу.

Байкало-Кударын аймаг али бүхы хүдэлмэреэрээ гээгдэжэ ябана. Партиин эндэхи айком, тэрэнэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Мирошниченко болбол большевистскэ шүүмжэлэлые дэлгэрүүлхэ ябадалые толгойлногүй. Айкомойнь пленум ба бюро болбол шүүмжэлэл багатайгаар үнгэргэгдэнэ. Партийна эхин организацинуудайнь суглаанууд баhал тиимэрхүүгээр үнгэргэгдэдэг байха юм. Шүүмжэлэлэй багаар гарадаг, тэрэниие үндэр хэмжээндэ хүргэдэггүй дээрэhээ, байкало-кударынхид өөhэдынгөө дутагдалнуудые зүбөөр элирүүлжэ ба оложо шададаггүй ба дутуу дундануудтаа зүб сэхэ тобшолол хэдэггүй болоhон байха юм.

Иимэрхүү байдал бусадшье аймагуудай партийна организацинуудай хүдэлмэридэнь үзэгдэдэг байна. Большевистскэ шүүмжэлэлые зүбөөр, шууд сэхээр дэлгэрүүлэн ябуулха ёhотойбди. Энэ хадаа партийна организацинуудай гол зорилгонь болоно. Партийна хүдэлмэрилэгшэд хадаа манай партиин хурса зэбсэг болохо большевистскэ шүүмжэлэлэй хүсэтэ тугые дээрэ үргэжэ ябаха уялгатай. Шүүмжэлэл гээшэ партийна ба партийнэбэшэ большевигүүдэй нангин зэбсэгынь мүн.

Хэн большевистскэ шүүмжэлэлдэ дуратайб, хэн тэрэнэй түрүү үүргые мэдэнэб, тэрэ хадаа шүүмжэлэлые шууд сэхээр бадаруулха байна. Хэн дутуу дундануудаа нюудаггүйб, хэн партиин ба гүрэнэй хэрэгтэ үнэншэб, тэрэ хадаа большевистскэ шүүмжэлэлые хүндэлжэ, тэрэниие улам дэлгэрүүлхын хойноhоо үнэхөөрөө большевистскээр тэмсэхэ ёhотой байна.

Хододоо ба юумэ бүхэндэ гүрэнэйгөө урда үнэншэ байха гээшэ советскэ хүн бүхэнэй нангин үүргэнь мүн. Большевистскэ шүүмжэлэлые хододоо дэлгэрүүлжэ байха тухай нүхэр Сталин заабаринуудые нэгэнтэ бэшэ үгэhэн байна. Эхэ орондоо, инаг партидаа үнэншөөр алба хэжэ, большевистскэ шүүмжэлэлые үдэр бүриингөө хүдэлмэридэ хурса зэбсэг болгон хэрэглэе!

Данитай худалдаа-наймаа хэхэ договор баталагдаа

Амжалтатайгаар дүүрэhэн хэлсээнэй hүүлээр, байгша оной августын 17-до Москвада Советскэ Союз ба Даниин хоорондо худалдаа-наймаа хэхэ ба далайгаар ябаха тухай договор хэгдэжэ баталагдаба.

Хоер оронойнгоо хоорондохи худалдаа-наймаанай бүхы асуудалнуудта ба далайгаар ябаха тушаа бэе бэедээ hайн юумэ хэхэ зарчамые хоер талаhаан баримталха гэжэ договор тогтооно.

Договор дээрэ гараа табигшад: Советскэ Союзай талаhаа Гадаадын Худалдаа-Наймаанай Министр А. И. Микоян ба Даниин талаhаа СССР-тэ байгаа Даниин оксо томилолгото элшэн түлөөлэгшэ ба бүрин эрхэтэ Министр г-н Томас Дэсинг гэгшэд болоно.

Договор баталалга дээрэ советскэ талаhаа Гадаадын Худалдаа-Наймаанай Министрые орлогшо М. С. Степанов, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай Министерствын коллегиин член П. Н. Кумыкин, СССР-эй МИД-эй 5 дахи европейскэ таhагые даагшын орлогшо Н. С. Ветров ба бусад, мүн тэрэшэлэн датска талаhаа Даниин худалдаа-наймаанай делегациин түрүүлэгшын орлогшо г-н Х. Хергель болон Москвада байгаа датска миссиин советник г-н Р. Киэр гэгшэд байлсаба. (ТАСС).

КОЛХОЗУУДЫЕ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДОСКАДА БЭШЭХЭ ТУХАЙ

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой тогтоол

Малажалые хүгжөөхэ 1946 оной түрүүшын хахад жэлэй гүрэнэ түсэбые үлүүлэн дүүргэhэнэй түлөө республиканска Хүндэлэлэй доскада эдэ колхозуудые бэшэхэ:

1. Кяхтын аймагай КАЛИНИНАЙ нэрэмжэтэ колхоз (колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ширшов);
2. Хоринын аймагай ЛЕНИНЭЙ нэрэмжэтэ колхоз (колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Базаржапов);
3. Кударын аймагай ЛЕНИНЭЙ нэрэмжэтэ колхоз (колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Эрдынеева);
4. Курумканай аймагай КАЛИНИНАЙ нэрэмжэтэ колхоз (колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Дамбаев);
5. Курумканай аймагай МОЛОТОВОЙ нэрэмжэтэ колхоз (колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Мангутов).

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо
М. ЕРШОВ.

ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь
Б. ЛОБСАНОВ.

ВКП(б)-гэй Обкомдо

Ярууннын аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө гаргагдаhан харша ябадалнууд тухай

ВКП(б)-гэй Обком ба республикын Прокуратураар хэгдэhэн шалгалтаар Ярууннын аймисполкомой түрүүлэгшэ Б. А. Аюшиев ба аймагай бусад хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө гүрэнэй хуулиие бүдүүлигээр хазагайруулhан ябадал элирүүлэгдэбэ. Өөhэдынгөө албан тушаалнуудые хэрэглэжэ, тэдэнэр хадаа хорото hаналаар гүрэнэй ба колхозно хогшол зөөриие үрихэ ба үбэршэлхэ зуураа, колхозуудhаа хогшол зөөриень худал мэхээр абаhан ба кооперативна болон гүрэнэй эмхи зургаануудhаа хуули бусаар абаhан продуктнуудаараа хонжоо наймаа хэhэн байгаа.

Тэрэшэлэн энэ мэтээр гүрэнэй жаягзаршамые эбдэжэ ба мэхэ гохоор хогшол зөөри суглуулжа байгшад гэбэл: ВКП(б)-гэй Ярууннын айкомой секретарь байhан Федоров, аймагай газарай таhагые даагша Васильев, аймисполкомой түрүүлэгшын орлогшо байhан Эрдынеев, малажалай таhагые даагшаар байhан Моиниев, Госбанкын таhагые эрхилэгшээр байhан Бадариев, АЗО-гэй главна зоотехник байhан Ринчинова, аймагай прокуророй уялгые дүүргэгшээр байhан Дымчиков болон аймагай бусад хэдэн хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болоно.

ВКП(б)-гэй Обкомой бюро болбол Ярууннын аймисполкомой түрүүлэгшэ Б. А. Аюшиев гэгшые хүдэлмэриhөөнь сүлөөлhэн ба партиин членhээ гаргаhан байна. Гүрэнэй хуулиие эбдэhэн, хогшол зөөриие худал мэхээр абаhан ба жулик ябадал гаргаhан аймагай бусад хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые партийна харюусалгада хабаадуулхыень ВКП(б)-гэй Ярууннын айкомдо дурадхагдаба. ВКП(б)-гэй Обкомой бюро болбол тэрэшэлэн ВКП(б)-гэй Ярууннын айкомой нэгэдэхи секретарь байhан К. Ф. Федоровой ябадал тухай асуудал зүбшэн хэлсэхые ВКП(б)-гэй Кяхтын айкомые уялгалба. Аюшиев ба бусадай тухай материалнууд мүрдэлгэ хэхэ органуудта гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдэй харюусалгада хабаадуулхын тулада үгтэбэ.

Үбhэ тэжээл бэлэдхэлэй түсэбые хүсэд дүүргэхын түлөө эрид тэмсэе!

Мүрысөө үүсхэжэ, хандалга гаргаба

ЦАКИР. (Телефоноор абтаба). Үбhэхуряалгые шиидхэхээр соносхогдоhон ударна хоер недельнигэй үдэрнүүдтэ Хамниин сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой членүүд унтаха нойргүйгөөр хүдэлмэрилhэн байна. Тиигэжэ энэ колхозой членүүд үбhэ сабшаха түсэбөө 115 процент дүүргэhэн байха юм. Үбhэнэй халуун хүдэлмэриин үедэ сабшалан дээгүүр 116 хүн, 8 сенокосилка хүдэлмэрилhэн байна. Үбhэхуряалгада ябадаг 7 звенонууд бултадаа өөhэд хоорондоо мүрысэнхэй.

Д. Дулмаев гэгшын хүтэлбэрилдэг звено колхоз соохи мүрысөөндэ түрүүлэнхэй юм. Энэ звеногойхид 90 гектарай орондо 110 га гараар сабшаа. Звеное даагша нүхэр Дулмаев өөрөө эрхим жэшээ харуулан, үдэр бүриингөө нормые 125—130 процент хүртэр дүүргэдэг байна. Мүн нүхэр Норбоев гэгшын хүтэлбэрилдэг звено 100 гектарай орондо, 112 га сабшаба. Звеногой членүүд Намдыков, Цыренжапов гэгшэд үбhэхуряалгын ямаршье хүдэлмэридэ ябахадаа үргэлжэ hайн жэшээ харуулнад. Сенокосилкын машинист Д. Раднаев гэгшэ 114 гектар нормотой аад, 130 га сабшаа. Тэрэшэлэн сенокосилкын машинист Ц. Нимаев гэгшэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн байна.

Мүнөө энэ колхозойхид ойн соорхой, зальца мэтые сабшажа, үбhэ тэжээл бэлэдхэлгээ үргэлжэлүүлhээр.

Үбhэхуряалгаа үргэлжэлүүлхэтээ нэгэн доро, дээрэхи колхоз таряахуряалгада ороод, бүхы хүдэлмэрээ эршэмтэйгээр ябуулжа байна. Тиин, энэ колхозой членүүд ургаса хуряалгые богони болзор соо, эрхим шанартайгаар үнгэргөөд, гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө болзорhоо урид, октябриин 10-да дүүргэхэ, байгша оной ноябрь хүртэр бүхы үрhэеэ хааха, адуу малдаа бардам хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ мэтын шухала уялгануудые абаад, социалистическэ мүрысөө үүсхэжэ, аймагай бүхы колхозуудта хандалга гаргаба.

Мүрысөө үүсхэгшэ энэ колхозой член бүхэн тусхай уялгануудые абаад, тэрэнээ дүүргэхын түлөө шууд тэмсэжэ байна. Таряахуряалга дээрэ 4 звено гаранхай. Тэдэнэй дундаhаа нүхэр Нимаевай хүтэлбэрилдэг звено түрүүшын үдэрhөө хойшо hайн жэшээ харуулжа ябана.

Аймагай колхозуудые уряалжа мүрысөө үүсхэhэн Молотовой нэрэмжэтэ артелиин членүүдэй хандалгые колхоз бүхэн дэмжэжэ, таряахуряалга, гүрэндэ тушаалгаяа түргэн дүүргэхын түлөө бүхы хабаараа оролсохо уялгатай.

О. АЮШИЕВ.

Түрүүшүүлдэ--нэмэлтэ түлбэри

Заиграйн аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхоз үбhэхуряалгаяа hаесын үдэрнүүдтэ дүүргэхэнь. Энэ колхоз ударна хоер недельник соо сабшалан дээрэ колхозннигуудые олоорынь гаргажа, үбhэхуряалгын ябасые нилээд дээшэлүүлээ.

Ждановай нэрэмжэтэ колхоз үбhэхуряалгын түрүүшүүлдэ нэмэлтэ түлбэри үгэжэ байна. Нүхэр Цыбикдоржи Аюшеев, Пади Шойдонов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звенонуудай членүүд хэдэ хэдэн килограмм үбhэ абаа. Звеньевод Пади Шойдонов гэр бүлэнэртэеэ хамта 11 центнер үбhэ абаха болобо. Энэ звеногой учетчик Ц. Цыремпилов—4 центнер, Б. Цыремпилова—3 центнер үбhэ абаха болоhон байна.

Старо-Брянска сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үбhэхуряалгын түрүүшүүлдэ нэмэлтэ түлбэри саг соонь үгэнэ. Нүхэр Балаганскиин хүтэлбэрилдэг 9 хүнтэй звено хамта дээрээ нэмэлтэ түлбэридэ 63 центнер үбhэ абаба. Энэ звено 636 центнер үбhэ сабшажа, колхоздоо тушаагаа. Мүн тус колхозой таряанажалай 3 бригаданудта нэмэлтэ түлбэри үгтэбэ. Хамта 140 центнер үбhэн үгтөө.

Колхознигуудай хэhэн ажалай тоо бүридхэлые тодо hонороор табиhан хадань эдэ колхозуудаар нэмэлтэ түлбэри зүбөөр хубаагдажа байна.

Ц. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Таряа хуряалгын ябасые шууд шангадхая!

ЭРХИМ ТАРЯА—ГҮРЭНДӨӨ

XVIII партсъездын нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артель Иволгын аймаг соо түрүүлэн гүрэндэ таряа тушаажа эхилhэн байна. Энэ колхоз августын 21-эй үдэр автомашинаар Улан-Удын элеваторта ерэжэ, 6 тонно хара таряа тушаагаа.

Дүүрэн бэшэ мэдээгээр, Иволгын колхозууд шэнэ ургасаhаа 80 гаран центнер хара таряа ба шэниисэ тушааhан байна.

КУДАРА-СОМОН. Эндэхи колхозууд таряа хадалгада булта жэгдэрэн оронхой. hүрилэлгэ, сохилгые hаадгүйгөөр ябуулжа байhан 12 колхоз гүрэндэ таряа тушаажа эхилбэ. Дүүрэн бэшэ мэдээгээр, эдэ колхозууд 300 шахуу центнер таряа бэлэдхэлэй пунктнуудта тушааhан байна.

«Комбайн», «Искра Ильича», «Путь Октября» колхозууд гүрэндэ таряа тушаалгые аймаг соо түрүүлэн эхилээ hэн.

КАБАНСК. Колесовско сельсоведэй «Путь Социализма» колхоз аймаг соо эгээл түрүүлэн шэнэ ургасын таряа гүрэндэ тушаажа эхилбэ. Энэ колхоз августын 22-то 20 центнер эрхим шанартай шэниисэ абаашажа, бэлэдхэлэй пунктда тушааhан байна.

Дээрэхи артелиин удаа Нюкскэ сельсоведэй XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз гүрэндэ таряа тушаажа эхилбэ.

МУХАРШЭБЭР. Аймагай колхозууд шэнэ ургасын шэлэмэл таряае гүрэндэ тушаажа эхилээ. Августын 22-ой мэдээгээр, заготзерногой Шаралдайдахи бэлэдхэлэй пунктда 50 гаран центнер таряан тушаагдаад байна.

Энэ таряанай диилэнхиие Зандинай колхозууд тушаагаа.

Түнхэнэй аймагай «Улаан Шанай» колхоз энэ жэлдэ шэниисын баян ургаса абахань.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой түрүүлэгшэ нүхэд Фролов, таряанажалай нэгэдэхи бригадын бригадир Илтаков, колхозой бухгалтер Зарбуев гэгшэд гектарhаа хэды шэнээн ургасын гарахые шалгажа байна.

А. ПОПОВОЙ фото.

Шухала хүдэлмэриие хожомой ээлжээндэ табижархёо

Ороohото культурануудай үндэр ургаса хуряахын эгээл шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэн хадаа сэбэр пар болоно. Гэбэшье, Баргажанай аймагай зарим колхозууд иимэ шухала хэмжээ-ябуулгые хожомой ээлжээндэ табижархеод энэ гэхэ юумэ бүтээнгүй байhаар.

Баянголой сомоной колхозууд пар хахалха болон тэрэниие саашадань элдүүрилхэ хүдэлмэринүүдые таhалдуулха тухандань хүргэбэ. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз пар хахалха ба саашадань элдүүрилхэ түсэбүүдээ хаhа саг соонь дүүргэхэ дүүрэн аргатай байhан болобошье, гээгдэгшэдэй тоодо оролсожо байха юм. Фридрих Энгельсын нэрэмжэтэ колхоз пар хоер дахин хахалха түсэбые оройдоо 10-аад процент дүүргэhэн байна.

Колхозуудай пар хахалха түсэбые дүүргүүлхэ хэрэгтэ гол үүргэтэй байhан Куйтунска МТС-эй зарим тракторна бригада бүхэлизун соо мил байжа, юушье, хээгүй байhыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй болоно.

Г. БАДМАЕВ.

ТАРЯА ГЭЭХЭ ЯБАДАЛ—ГЭМТЭ ХЭРЭГ

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). Ургаса хуряалгын эхилhэнhээ хойшо эндэхи зарим колхозууд таряа гээжэ байна.

Котовскиин нэрэмжэтэ колхоздо илангаяа ехэ гээлтэ болоhон байха юм. Шалгаад үзэхэдэ, жаткаар хуряаhан полиин гектар бүридэ—нэгэ центнер, гараар хуряаhан гектар бүридэ 80 килограмм таряан гэгдэhэн байба. Теэд, эндэ колос ба гээгдэhэн таряае суглуулха хэмжээнүүд абтаагүй байшоо.

Жаткануудайнь машинистнууд зерноуловитель соо унаhан таряа саг соонь абангүй, гээжэл ябадаг байба.

Тиин, таряа гээхэ, хуряалгые унжагайруулха ябадал гаргаhан гэмтэ нюурнууд зэмээ амасаба. hаяхан ВКП(б)-гэй айкомой бюро болоод,, тус колхозой правлениин түрүүлэгшэ Лалетин ба партийна эхин организациин секретарь Аксенов гэгшэдтэ шанга выговор соносхобо.

А. БУДАЖАПОВ.

Парые эрхим шанартайгаар элдүүрилнэ

Ерэхэ жэлдэ үндэр ургаса хуряахые hэдэhэн „Политотдел" колхоз пар хахалха түсэбөө Түнхэнэй аймаг соо түрүүлэн дүүргэээ. 590 гектарай оронд энэ колхоз 755 гектар пар хахалаад, саашанхи элдүүрилгыень эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ байха юм. Нэгэ дахин хахалhан бүхы парынь борнойлолго, дисковани, культиваци хэгдэhэн байна.

Тэрэшэлэн 300 гектар шахуу парые хоер дахин хахалаа. Пар хахалжа байhан колхозуудын эрхим шанар, үндэр бүтээсэ туйлахын түлөө бултадаа мүрысэнхэй.

Ургаса хуряалга ба агитаторнуудай зорилгонууд

Б. САНЖИЕВ, ВКП(б)-гэй Обкомой пропаганда ба агитацие эрхилхэ секретарь

Республикын колхозууд ба совхозуудай поли дээрэ недондо жэлэйхидэ орходоо мүнөө жэлдэ таряа талхан эхэхэн эртэ эдеэшэбэ. Мүнөө эрэтэй эмэгтэй колхозниггуудай ба хүдөө ажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилгонь хадаа бүхы ургасые гээлтэгүйгөөр, саг болзор соонь хуряаха, таряа тушаалгаар гүрэнэйнгөө үмэнэхи өөһэдынгөө уялгануудые тоглоогдоһон болзор соо дүүргэхэ ябадалда байна. Таряа хуряалгын хүдэлмэри эхилээ. Республикын колхозууд ба совхозууд хаа-хаанагүй хуряалгада оробо.

Таряахуряалгын—энэ хүдөө ажалай тон шухала кампанины амжалтатайгаар үнгэргэлгэ хадаа манай хүдөө нютагуудтахи партийна организацинуудаар хангагдаха байна. Тиимэһээ партийна организацинууд өөһэдынгөө хүтэлбэрилхы ба эмхидхэхы үүргэнүүдээ үндэр дээдэ хэмжээндэ гаргаха уялгатай. Колхозууд, совхозууд ба МТС-үүдэй парторганизацинуудай гол зорилгонуудынь юундэ байнаб гэхэдэ, ажал хэжэ шадаха бүхы хүнүүдые ургаса хуряалгые түргэнөөр ба эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ эмхитэйгээр хандуулха ябадалда байна.

Таряахуряалгын хүдэлмэрине амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ ажалшан арадые эмхидхэхэ гэжэ һаа, ниитэ-политическэ хүдэлмэрине шадабаритайгаар табиха ёһотойбди. Манай партийна организацинуудай ба агитаторнуудай һүүлэй жэлнүүдтэ агитационно хүдэлмэри эрхилхэ талаар олоһон баян дүй дүршэлнүүдые колхозно тараашадые ургаса хуряалга ба гүрэндөө хүдөө ажалай продуктнуудые саг болзор соонь тушаалгада үргэнөөр хабаадуулха хэрэгтэ хэрэглэхэ ёһотойбди.

Манай Эхэ ороной экономическа хүсые саашань бэхижүүлхэ хэрэгтэ, ажалшан арадай материальна ба культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ургаса хуряалгые саг болзор соонь үнгэргэхэ ба хүдөө ажалай продуктнуудые бэлэдхэхэ түсэбөө болзор соонь дүүргэхэ ябадалнуудай айхабтар ехэ удхашанартай байһанине хүдөө нютагуудай большевистскэ агитаторнууд болбол эрэгтэй эмэгтэй колхозниггууда, МТС ба совхозуудай хүдэлмэришэдтэ һайнаар ойлгуулха уялгатай.

1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай Хуулие ажалшан арадта һайнаар ойлгуулха, бүхы ажалшадые социалистическэ мүрысөөндэ элсүүлхэ хэрэгтэй. Заиграйн аймагай «Майн 1» колхозой агитаторнууд хадаа табанжэлэй түсэб тухай Хуулине ойлгуулхадаа, өөрынгөө колхозой ажахын ээлжээтэ зорилгонуудтай нягтаар холбогдуулан үнгэргэнэд. Энэнь тон зүбтэй.

Тус агитколлективые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Мартынов болбол өөрөө саг үргэлжэ политическэ ба ажахын темэтэй асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ зуураа, полинууд дээрэ гараһан колхозно таряашадай шэн зоригто ажал хадаа шэнэ табанжэлэй жэлнүүдтэ оронойнгоо арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ хэрэгые түргэдхэһэн ябадал мүн гээшэ гэжэ ойлгуулдаг юм.

Энэ колхозой агитаторнуудай эдибхитэйгээр үдэр бүхэндэ хүдэлмэрилһэнэй ашаар, тус колхоз хүдөө ажалай хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэнэ. Мүнөө энэ колхоз үбһэхуряалгаар аймаг соогоо түрүү һуури эзэлжэ ябана. Эндэхи колхозник бүхэн шэнэ табанжэлэй түсэбэй түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө хүсэ шадалые бүхыдэнь гүгэхэ гэжэ эрмэлзэнэд.

Иволгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой агитколлектив мүн лэ һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тракторна бригадада ажаллагдаг агитатор нүхэр Галсанов гэгшэ тракторис тнуудай дунда ехэхэн хүндэтэй болоо. Тэрэ хадаа тракторис тнуудай дунда үдэр бүри газетэ уншажа, хөөрэлдөө үнгэргэдэг байна. Табанжэлэй түсэб тухай Хуулие тодо һонороор ойлгуулна. Нүхэр Галсанов болбол хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө, өөрынгөө колхоз ба МТС соо болохо байһан ажал хүдэлмэринүүдһээ жэшээ абажа хөөрэлдөө хэдэг болоо.

Жэшээнь, табанжэлэй эсэстэ трактор бүтээн гаргалга 3,6 дахин ехэ болохо ба автомашина бүтээн гаргалга сэрэгэй урдахи байдалтай сасуулбал 3,4 дахин ехэ болохо жэшээнүүдые харуулхадаа, хэрбээ сэрэг дайнай урда тээ колхознай 6 автомашинатай ба артелиимнай поли дээрэ 7 колесно трактор хүдэлмэрилдэг байгаа һаа, 1950 ондо багсаан абажа хэлэхэдэ 20 автомашина ба 30 шахуу тракторта болохо байнабди гэжэ колхозниггуудта ойлгуулдаг байха юм.

Дүрбэдэхи табанжэлэй жэлнүүдтэ арадай ажахын хүгжэхэ перспективые ба ажалшадай материальна ба культурна ажабайдалай дээшээ болохо перспективые ойлгуулха зуураа, нүхэр Галсанов болбол трактористнууд болон колхозниггуудые шэн зоригтойгоор ба үнэн сэхээр хүдэлмэрилжэ, өөрынгөө колхозой баялиг ехэ болгожо, энээгээрээ шэнэ табанжэлэй түсэбэй дүүргэлтые эрид шамдуулха тээшэнь уряалдаг байна.

Мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой агитколлектив таряа хуряалга дээрэ хүдэлмэрилдэг колхозниггуудай дунда ехэхэн хүдэлмэри хэнэ. Агитаторнуудай хүсөөр полевой станууд дээрэ улаан булангууд эмхидхэгдээ.

Хөөрэлдөө, газетэ уншалга болон элидхэл ба лекцинүүдые уншахатай хамта, таряа хуряалгын үедэ нагляднаа агитаци үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. «Ханын газетэ ба дайшалхы хуудаһанууд» полевой станууд, трактор на бригаданууд, колхоз, МТС ба совхоз бүхэндэ удаа дары гаргажа байха зэргэтэйбди. Тэрээн дээрээ таряа хуряалга дээрэ шэн зоригтойгоор ба үнэн сэхээр хүдэлмэрилһэн түрүүшүүл тухай, мүн түрүү звено болон бригадануудай хүдэлмэринүүдэй дүй дүршэл тухай бэшэхэ ёһотойбди. Ханын газетэ ба «дайшалхы хуудаһанууд» дээгүүр гээдэхээ ябагша ба шүүмжэлэлэ гэжэ, лодырнуудай, хүнэй хүзүүн дээрэ һуухые хүсэһэн-колхозно ажахые тарнюулагшадые хайра гамгүйгөөр хайраха хэрэгтэй байна.

Социалистическэ мүрысөөе харуулха доска ба Хүндэлэлэй доскае эгээ хэрэглэжэ шадаа һаа, тэрэ хадаа большевистскэ агитацин шухала зэбсэгэй нэгэниинь болохо байна. Наглядна агитацида хайша хэрэгээр хандаха ябадалые болюулжа, тэрэнине зүбөөр ба дүүрэнээр хэрэглэхэ тон шухала байна. Үнэндөөшье мүрысөөнэй дүнгые харуулха доска гү, али Хүндэлэлэй доска дээрэ шэнэ показательнүүдые үрөлжэ бэшээгүй һаань, тэрэнһээ ямар аша үри гарахабда.

Газетнэ витрине, плакат, лозунг гэхэ мэтын наглядна агитаци хаһа хүдэлмэрине тоонгүй байжа болохогүй. Колхозно агитатор хадаа социалистическэ мүрысөө эмхидхэгшэд мүн. Таряа хуряалгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ-ин түлөө бүхы колхозниггуудые социалистическэ мүрысөөндэ элсүүлжэ, колхозниггуудта абаһан уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэнь туһалха, энэ уялгануудые олондо мэдээжэ болгохо, тэрэнэй дүүргэлтые үдэр бүри шалгаха, мүрысөөнэй дүнгые энээндэ хабаадагшад бүхэндэ хүргэхэ гэхэ мэтэ колхозно агитаторнуудай арюун уялга мүн.

Гэбэшье, агитатор гээшэ гансахан лэ мүрысөөе эмхидхэгшэд бэшэ. Тэдэнэр хадаа өөһэдөө социалистическэ мүрысөөндэ эдибхитэйгээр оролсожо хабаадалсаха үүргэтэй. Тэдэнэр хадаа шэн зоригто ажал хүдэлмэриин жэшээ харуулжа, тоглоогдоһон нормонуудаа эрхим һайн шанартайгаар дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэнь бүхы колхозниггуудые зоригжуулагшад болохо ёһотой.

Мүрысөөе дэлгэрүүлжэ, үндэр бүтэсэнүүдые түйлаха хэрэгтэ материальна урмашуулга ехэхэн удхашанартай байна. Ургаса хуряалга дээрэ ажаллаадаг колхозниггуудай, трактористнуудай, комбайнернуудай болон бусадай ажал хүдэлмэриин нормо ба тэдээндэ үгтэхэ түлбэри тушаа асуудалаар гаргагдаһан партиин ба правительствын шиидхэбэринүү дэй гол заабарине бүхы колхозниггууд мэдэдэг болоо һаа тон зүйтэй байгаа. Мүрысөөндэ илагшадта улаан тугуудые барюулха, стахановецуудай ээлжэ тусгаар стол бии болгохо, мүнгэн ба үнэтэ шангуудые тоглоохо, «эрхим машинист», «эрхим боолто боогшод», «эрхим хадуурщад», «эрхим комбайнер» гэхэ мэтые бии болгожо, мүрысөөниие урмашуулха тон шухала байна.

Хуряалга дээрэ түрүүлэгшэдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые тараан нэбтэрүүлхэ ябадал социалистическэ мүрысөөе дэлгэрүүлхэ шухала метод мүн. Ушар иимэһээ агитаторнууд болбол хөөрэлдөө хэхэдээ ургаса хуряалгын түрүүшүүл тухай, тэдэнэй хүдэлмэри тухай нииитэ колхозниггуудта хөөрэжэ үгэд, тэрээн тухайгаа «дайшалхы хуудаһанууд»та, ханын ба аймагай газетэнүүдтэ бэшэхэ ёһотой. Бригадна зүблөөн дээрэ, газетын хуудаһануудта ба радиодо түрүүшүүлэй өөһэдынь үгэ хэлэлгые эмхидхэжэ, тэдэнэй дүй дүршэлтэй бусадые танилсуулха зайлашагүй.

Колхоз, бригада ба звено бүхэндэ ажалай жааг заршамай һайн байһанһаа таряа хуряалгын амжалта дулдыдаха байна гэжэ колхозно агитатор бүхэн ходоодо ойлгожо ябаха ёһотой. Хэрбээ таряа хуряалга дээрэ жааг заршам һула, хэрбээ хүдэлмэридөө орой гараад, эртэ ерэдэг болоо һаа, хэрбээ тэдэнэр нормоёо дүүргэдэггүй байгаа һаань, хуряалгын хүдэлмэри һаатажа, таряа талхан ехээр гээгдэхэ байна гэжэ колхозниггуудта ходоодо һануулха хэрэгтэй. Таряа талха ехээр гээгээ һаа, гүрэндөө, колхоздоо, мүн колхозник хадаа өөртөө ехэхэн гай гарза хэнэ гээшэ. Эгээл иимэһээ ургаса хуряалгын үедэ залхуу лодырнуудые, ажалгүй ябагшадые жааг заршам эбдэгшэдые заахангүйгөөр тэмсэхэ болохогүй. Тоглоогдоһон нормоёо дүүргээгүй һаа, поли дээрэһээ бусажа ошоохогүй гэһэн гурим түйлаха ёһотойбди.

Таряа хуряалгын машинанууд дээрэ хүдэлмэрилдэг комбайнернууд ба колхозниггуудай дунда сэхэн хүдэлмэри хэхэ байһанаа агитатор бүхэн мартаха ёһогүй. Комбайн бүхэн, жатка гү, али лобогрейкэ бүхэн харанхынһаа харанхы хүртэр таһалгаряагүйгөөр хүдэлмэрилжэ, эрхим һайн шанартайгаар, графигай ёһоор хэхэ хүдэлмэрээ үдэр бүхэндэ үлүүлэн дүүргэхэ ябадалые заатагүй түйлаха уялгатайбди.

Таряа талханай гээгдэхэ ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ шухала. Тиимэһээ агитатор бүхэн энээн тушаа гол анхаралаа табиха ёһотой. Таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ хуряалгын хүдэлмэриин шанарые агитатор бүхэн хёрхогоор хаража ябаха уялгатай байна. Агитатор хадаа бригадир ба колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта ургасын гээлтэгүй тэмсэхэ ябадалые үнэхөөр һайнаар ябуулха ёһотой. Хадалга боолго хоёрой хоорондо забһар гаргахагүйн түлөө боолто болгожо уяад, тэрэнээ түргэнөөр һурилхэ зайлашагүй. Гээгдэһэн колос суглуулхаһаа гадна, хуряалгын машинанууд болохо комбайн, жатка, лобогрейкэ, сноповязалка гэхэ мэтын машинануудые хэр зэргэ тааражалтайгаар хүдэлмэрилжэ байһыень шалгажа, илангаяа набтаараар урагһаа ба найгаһан таряануудые хадахадаа гээлтэ болгоногүй гү гэжэ һайнаар шалгажа байха тон шухала.

Хурягдаһан таряанай талмайе саг болзор соонь тушаажа абаха ябадал хадаа ургасын гээлтэгүй тэмсэлдэ ехэхэн удхашанартай байһаниинь үнгэрһэн сагай болото хүдэлмэри харуулһан байгаа. Зүгөөр, хурягдаһан талмайе тушаажа абахадаа, тэрэнэй шанарые һайнаар шалгаха хэрэгтэй байна. Хэрбээ колосуудай ехээр гээгдэһэн байгаа һаань, муу шанартайгаар хуряалга хэһэн зэмэтэй нюурнуудые энэ колосуудаа түргэнөөр суглуулха хэжэ уялгалха ёһотойбди. Тиигэхэдээ тэрээндэ ажалта үдэр үгтэхэгүй байна.

Гэбэшье, ороохо гэхэ ябадалтай тэмсэл таряа хуряалгын хүдэлмэриин дүүрэмсээр болюулгадаха бэшэ. Ургасые нарин нягтаар харууһалха ябадалые сабшалгаһаа эхилээд, сохолто ба зернохранилищада зөөжэ дүүргэгдэхэ хүртэрэнь хангаха хэрэгтэй. Таряанай гээлтэтэй эрид шууд тэмсэхын түлөө тоо бүридхэл һайжаруулха ёһотой болоогдоно гээшэ.

Агитаторнууд болбол хуряалгада хабаадагшад бүхэндэ ургасын гээлтэгүй тэмсэхэ ябадалай удхашанарые ойлгуулжа үгэхэ ба тэдэнэрые таряа талхаяа һарамнажа хэрэглэхэ ба таряа харууһалжа байха тээшэнь зоригжуулха үүргэтэй.

Манай республикын эрэгтэй эмэгтэй колхозниггуудай, МТС болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй үбһэ ба таряа хуряалгын хүдэлмэрине амжалтатайгаар үнгэргэжэ, гүрэнтээ саг болзор соонь тоосожо, манай ороной арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түсэбэй дүүргэлтэдэ ехэхэн хүсэ шадалаа үгэхэ байһандань ямаршье ажаг һэжэг байхагүй. Энэ бүгэдэнинтын патриотическа хэрэгтэ манай агитаторнууд айхабтар ехэ эмхидхэхы үүргэнүүдые дүүргэхэнь лабтай.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Мүрысөөндэ илаһан ба илагдаһан Соведүүд

Сельскэ ба сомоной Соведүүдэй 1946 оной хоердохи квартал соо өөһэд хоорондоо хэһэн республиканска социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан хаража үзэһэн байгаа. Социалистическэ мүрысөөе болото дээрэнь эрхилжэ шадаһан Соведүүд болбол өөһэдынгөө хүдэлмэри дээрэ һайн амжалтануудые түйлаһан байнад.

Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын аймагай ажалшадай депутадуудай Селендумын сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр В. П. Карнаполцев болбол тэндэхи партийна организацин халуун туһаламжатайгаар бүхы депутадуудаа ба советскэ активистнуудаа социалистическэ мүрысөөндэ эдибхитэйгээр элсүүлжэ шадаһанайнгаа ашаар ажахын ба политическэ удхашанартай кампанинуудые гансахан аймаг соогоо бэшэ, харин бүхы республика соогоо амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа.

Тус сомоной колхозууд болбол мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые эбэртэ малаар—109,4 процент, хонин ямаадаар—123,7 процент дүүргэхэһээ гадна, хүдөө ажалай адуу малые ороондо оруулха түсэбөө 100 процент дүүргэһэн байгаа гэбэл: унагалха гүүдэ 100 процент, үнеэдэ 77 процент, хони ямаадаа 100 процент болоно. Мүн нарай малые гээлтэ хоролтогүйгөөр ондо оруулжа байна. Унагадаа 100 процент, туғалнуудаа—99 процент, хурьга эшэгээдэ 100 процент бүрин бүтэн тэнжээжэ, хүл дээрэнь гаргаа.

Хабарай тарилгын түсэбые 102 процент дүүргээ, тэрээнэйнгээ хойноһоо һайн харууһалга хангаба. Пар хахалха түсэбөө 100 процент дүүргэбэ. Үбһэ хуряалгада бүрин түгэс бэлэдхэлтэйгээр ороһон байгаа. Энэ квартал соо суглуулагдаха хүдөө ажахын налог 120 процент, самообложени—100 процент, гүрэнэй урьһаламжын түлөө колхозниггуудһаа ороход мүнгые—165 процент, подоходно налогые 160 процент, мяха тушааха түсэбөө 70 процент, һү тушааха түсэбөө 64,3 процент, һооһо 100,2 процент, брынзэ 56 процент, үндэгэ—102 процент дүүргээ.

Тус сомоной сельпо хадаа эд барааһай эрьесэ хэхэ түсэбөө үнгэргэшэ квартал соо—103 процент дүүргэбэ. Мүн ниитын эдеэ-хоолой эрьелтын түсэбые 140 процент дүүргэһэн байна. Һургуулинуудта хэрэглэгдэхэ түлээ залһа 100 процент бэлдээд, һургуулинуудаа һайнаар заһабарилаа. Энэ Соведэй дэргэдэхи уншалгын байшан, медицинскэ эмхи зургаануул, колхозуудайнь клубууд, улаан булангууд, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрине һайнаар табижа, ажалшан арадай дунда политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие эршэтэйгээр хэһэн ба хэжэшье байха юм.

Закаменай аймагай Утата-Далхайн сомоной Совет (исполкомой түрүүлэгшэ нүхэр С. П. Пархоев), эршэмтэй һайнаар хүдэлмэрилжэ, гүрэн түрын удхашанартай кампанинуудые саг болзор соонь жэшээтэ һайнаар дүүргэһэн байгаа. Түбхын түрүүндэ, малажал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые бүхы түрэлөөрынь дүүргэхэһээ гадна, хүлеэжэ абаһан түлнүүдэ 100 процент тэнжээжэ байна. Адуу малай бэлшээрые зүбөөр хангаа. Хабарай тарилгын түсэб 100 процент дүүргэгдээ. Пар хахалха түсэбөө 102 процент гүйсэдхээ. Тарилгын хойноһоо харууһалга хэхэ хүдэлмэрие жэшээтэ һайнаар ябуулжа, үндэр баян ургаса абахые түйлаба. Мяха, һү, һооһо, брынзэ, үндэгэ гэхэ мэтын продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө 69-һээ 430 процент хүртэр дүүргэһэн байгаа. Энэ квартал соо суглуулха мүнгэн зээрин түсэб 134,6 процент дүүргэһэн байна.

Иимэһээ БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол нэрлэгдэһэн хоер Соведүүдые сельскэ ба сомонуудай Соведүүдэй республиканска социалистическэ мүрысөөндэ илажа гараһан гэжэ тоолоод. БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй дамжуулгын Улаан тугуудые, мүн тус Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые, депутадуудые болон Советскэ активистнуудые шагнахын тулада 4—4 мянган түхэриг мүнгэ үгэлэтэйгээр барюулха гэжэ тогтообо.

Иимэ болохолоороо, Утата-Далхайн сомоной Совет болбол энэ жэлэй нэгэдэхи квартал соо абаһан республикын Верховно Соведэй Президиумэй дамжуулгын Улаан тугые бэедээ үлөөжэ шадаһан байна. Зүгөөр, Кабанскын аймагай Колесовско сельсовет хадаа нэгэдэхи квартал соо абаһан дамжуулгынгаа Улаан тугые Селендумын сомоной Соведтэ алдаһан байна.

Тэрээнтэй хамта, Яруунын аймагай Домнын сомоной Совет, Заиграйн аймагай Ново-Брянскын сельсовет, Кяхтын аймагай Усть-Кяхтын сельсовет, Курумканай аймагай Дыренэй сомсовет, Мухар-Шэбэрэй аймагай Сутайн сомоной Совет болон Хоринэ аймагай Ашангын сомоной Совет энэ оной хоердохи квартал соо һайнаар хүдэлмэрилбэ гэжэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглээ.

Гэбэшье, ажалшадай депутадуудай Бичурын аймагай Соведэй исполкомой түрүүлэгшэ нүхэр Семенов, Баунтын аймисполкомой түрүүлэгшэ нүхэр Непомнящий, Баргажанай аймисполкомой түрүүлэгшэ нүхэр Эрдынеев, Иволгын аймисполкомой түрүүлэгшэ нүхэр Уртюбаев, Кабанскын аймисполкомой түрүүлэгшэ нүхэр А. Намсараев, Кударын аймисполкомой түрүүлэгшэ нүхэр Д. Баирбиликтуев ба Тункын аймисполкомой түрүүлэгшэ нүхэр Л. Бадмаев гэгшэд сельсовет ба сомоной Соведүүдэй хоорондохи социалистическэ мүрысөөе тон ажаргүй, галтагүйгөөр хүтэлбэрилһэн байна гэжэ республикын Министрнүүдэй Совет тэмдэглэжэ зуураа, тэдээнэй сельскэ ба сомоной Соведүүдэй хоорондохи социалистическэ мүрысөөе һайжаруулха талаар тушаа хэмжээ-ябуулгануудаа абахые уялгалба.

ВКП(б)-гэй аймкомууд, хүдөө нютагуудтахи партийна ба комсомолой эхин организацинууд болбол ажалшадай депутадуудай сельскэ ба сомонуудай Соведүүдэй хоорондохи социалистическэ мүрысөөе болото дээрэнь дэлгэрүүлхэ талаар тэдээндэтэ тодо һонор ба болото туһаламжа үзүүлхэ. Соведүүдэй депутадай бүхы хүсэ шадалые дүрбэдэхи Сталинска табанжэлэй түсэб ба хараалгадаһан агуехэ зорилгонуудые дүүргүүлхэ тээшэ зоригжуулан бэлэн гэжэ найдагдана.

Нютагуудтахи Соведүүд болбол ниитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэрине һайнаар эрхилжэ, табанжэлэй түсэбэй соо хараалагдаһан зорилгонуудые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ ябадалһоо партийна организацинуудай ба бүхы советскэ хүнүүдэй хамаг шармайн оролсожо, эршэмтэйгээр тэмсэхэ үүргэтэй.

Г. НИМБУЕВ.

Тарбагатайн аймагта бюджет юундэ дүүргэгдэнэгүйб

Тарбагатайн аймагай финансын таһагай хүдэлмэрилэгшэд хоер жэлэй турша соо мүнгэн зээри саг болзортонь оруулха түсэбые хэдэ доо дүүргэдэггүй байна. 1946 оной түрүүшын хахад жэл соо мүнгэнэй эрьесын түсэбые—олзо оруулгаар 33 процент, гаргашын талаар 38 процент дүүргэһэн байгаа. Мүн гурбадахи кварталай һара хахад соо налог суглуулга оройдоо 19 процент, страховой түлбэри 44 процент, гүрэнэй олзо оруулга 23 процент дүүргэгдээд байна. Энэ тоонууд юу харуулнаб гэхэдэ, тус финансын таһагай хүтэлбэрилэгшэд гурбадахи кварталда мүнгэнэй эрьесын ба элсүүлгын түсэбые баһа лэ таһалдуулхаа байһанине тоохойлно.

Мүнгэн сангай хүдэлмэриин муудаһанһаа Тарбагатайн аймагта һургуулинууд, больницанууд, түрэлгын гэр, үхибүүдэй яслинууд түсэбэй ёһоор һэлбэгдээ заһагдаагүй байна. Хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай салин хүлһэ түлэлгэ удааруулагдана. Хүйтэнэй, Барыкино-Ключевско сельсоведэй хүдэлмэришэд ба албахаагшад 7 һарын түрша соо салин хүлһэ абаагүй байна. Аймагай центр дээрэ ба колхозуудаар барилгын хүдэлмэри түсэбэй ёһоор ябуулагданагүй.

Иимэ унжагай нобшо байдалые хаража байгаад, Тарбагатайн аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй хүтэлбэрилэгшэд финансын хүдэлмэрие һайжаруулха тухай ямаршье хэмжээ абаагүй байхань ехэл гайхалтай гээшэ. Аймагай олонхи организацинууд дебиторско ба кредиторско үриэдэ оронхой. Зарим хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд колхозуудһаа эдеэ хоол болон эд бараа 378 мянган түхэригтэ абаһан аад, мүнгыень колхозуудта түлөөгүй байна. Жэшээлхэдэ Десятниковска сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхоз организацинуудһаа ба аймагай хүдэлмэрилэгшэдһээ 45 мянган түхэриг, мүн тэрэшэлэн Эхэ-Куналейн «Серп и Молот» колхоз—74200 түхэриг, Тарбагатайн сельсоведэй «Гигант» колхоз—57661 түхэриг абалитай байна. Эдэ колхозуудта Улан-Удын заготживсырьевой контора, Тарбагатайн МТС, аймагай модо бэлэдхэлэй контора, аймисполком ба бусад организацинууд үритэй байһан аад, түлэдэггүй байха юм.

Аймагай организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Балханов, Гаврилов, Тайнов ба бусад колхозуудһаа өөһэдынгөө хэрэгсэлдэ юумэнүүдые абаһан аад, мүнгыень хэдэн удаан саг соо түлэдэггүй байнад.

Тарбагатайн арадай сүдэй хүдэлмэрилэгшэд финансын гурим еһые ба журам заршамые эбдэгшэдтэ хэмжээ абанагүй. Жэшээлхэдэ, үнгэргэшэ жэлэй декабриин 12-то Эхэ-Куналейн сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ байһан Ковалев гэгшэһээ 7 мянган 770 түхэриг нэхэжэ хэхэ арадай сүдтэ үгтэһэн байгаа. Арадай судья нүхэр Пискунов энэ хэрэг хэжэ хахад жэл соо бариһанайгаа һүүлээр энэ оной апрель һарада Ковалевые сүүдлэжэ, тэрээнһээ дурсагдаһан мүнгые нэхэжэ эбаад, колхоздо үгэхэ гэжэ шиидхэбэри гаргаһан байгаа. Гэбэшье, тус колхоз мүнөө хүртэр Ковалевһоо тэрэ мүнгөө абажа шадаагүй ба судья Пискунов сүдэй шиидхэбэриие дүүргэхын түлөө ямаршье хэмжээ абаагүй.

Аймагай олонхи колхозуудаар мүнгэн зээри суглуулгын журам еһо эбдэгдэдэг, олзын налог ба бусад түлбэринүүдые түлэхэ ябадал тон ехээр удаарулагдадаг байна.

Республикын олонхи аймагуудай ажалшад СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ шэнэ табанжэлэй түсэбэй урьһаламжые гайхамшагтай ехэ дэбжэлтэйгээр үгтабанниин байна. Тарбагатайн аймагта энэ урьһаламжа захилга бараг һайнаар үнгэргэгдэһэн байбашье, урьһаламжын мүнгэ суглуулха хүдэлмэришье ехээр унжагайруулагдаа. Барыкино-Ключевскэ сельсоведэй Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой колхозниггууд 10 гаран мянган түхэригэй урьһаламжа захиһан аад, мүнөө хүртэр нэгэшье мүнгэ оруулаагүй байна.

Энэ оной июль һарада аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй заседани дээрэ финансын таһагые даагшаар нүхэр Николаевай элидхэл шагнажа, тусхай шиидхэбэри гаргаһан юм. Энэ шиидхэбэриин ёһоор финансын хүдэлмэри һайжаруулагдаха ёһотой байгаа. Тиигэжэ гаргаһан шиидхэбэриингээ дүүргэлтые исполкомой шалгадаггүй дээрэһээ тэрэ шиидхэбэришье хоосон саарһан дээрэ үлөө.

Тарбагатайн аймагай финансын таһаг мүнгэ суглуулгын түсэбые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ бүхы арга-боломжотой юм. Гэбэшье, аймагай исполком хүтэлбэрилэгшэд, мүн финансын таһагай хүдэлмэрилэгшэд мүнгэ суглуулгын гурим еһо журам заршамые наряар сахихын түлөө тэмсэдэггүй. Эмхи зургаануудай ба предприятинуудай, колхозуудай мүнгэнэй эрьесые хинагдадаггүй байна.

Мүнгэнэй эрьесые бүдүүлэгээр эбдэжэ байгаа Тарбагатайн аймагай полкомой финансын таһагай хүдэлмэрие эрид һайжаруулха шагаардлага хала болоод байна.

Н. СПИЦЫН БМАССР-эй финансын Министрын туһалагша.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ муу бэлэдхэлтэй

Һуралсалай жэлэй эхилхэ саг хүртэр хэдэ хоног үлэбэ гэбэшье, Заиграйн аймагай зарим һургуулинууд мүнөө болтор шэнэ һуралсалай жэлдэ гүйсэд бэлэн болоодүй.

Дэедэ-Илькын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоз дээрэхи һургуули (колхозойнь түрүүлэгшэ нүхэр Дашиев) оройдоо заһабарилагдаагүй юм. Энэ һургуулида 6.500 кубометр түлеэн бэлэдхэгдэхэ асаруулагдаха байһан аад, мүнөө оройдоо 1905 кубометр газаань буулгагдаа. Доодо-Илькын сомоной хүсэдбэшэ дунда һургуули (директорынь нүхэр Костромин) һуралсалай жэлдэ баһал муу бэлэдхэлтэй. Үбэлэй тедэ хэрэглэгдэхэ түлишэ мүнөө болтор буулгагдаагүй байна. Һургуулиин байшан августын 20 болтор заһабарилагдаадүй байгаар. Илькын хүсэдбэшэ дунда һургуули Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз 56 кубометр түлеэ асаржа үгэхэ түсэбтэй байһан аад, мүнөө нэгэшье кубометр асараадүй байха юм.

Ц. Цыдэмпилов.

агшанар болбол өөһэдынгөө идейно-политическэ бэлэдхэлые саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ ёһотой

Багшанарай республиканска съезд дээрэ хэлэгдэһэн элидхэл ба үгэнүүдһээ

Багшанарай идейно-политическэ хэмжээе ба эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхэ тухай

ВКП(б)-гэй Обкомой секретарь нүхэр Сальниковай элидхэлһээ

…ууд!

…скэ багшанар болбол ма… уу үеые коммунистическэ …мүүжүүлхэ талаар айхаб… хүдэлмэри хэһэн ба Сталинай партиин хэрэгтэ …зээр хүдэлмэрилнэ. Баг… болбол өөһэдынгөө уялгые …э амжалтатайгаар дүүр… тула өөһэдынгөө идейно… …ческэ хэмжээе дээшэлүүл… …һэдынгөө культурын хэм… улам үргэдхэхын түлөө …сашагүйгөөр хүдэлмэ… …һотой. Эдэнэрэй энэ хэ… партийна организацинууд …лжын туһаламжа үзүүлхэ …ралаа хандуулха зэргэтэй. …1950 онуудта СССР-эй ажахые һэргээн бодхоохо …жээхэ табанжэлэй түсэб …үүли СССР-эй Верховно … баталагдаһан байна. …аа СССР-эй арадай ажа…жээхэ сталинска програм… болоно.

…ороной түүхэтэ хүгжэл… эрхэ байдалда бүхы …дые коммунистическэ …мүүжүүлхэ, хүнэй оюун …а капиталистическэ хар…гдэлнүүдые зайлуулха, арадуудай культурно-по…скэ хэмжээе улам дээшэ… зорилгонууд тон ехэ уд…ртай болоно.

…талаар нүхэр Сталинай …уудай хоёр дэбтэр гаргагдаһан ябадал айхаб… удхашанартай байна. Энэ …анай партиин ба манай идейнэ байдалда тон ехэ болоно гээшэ.

…ээ советскэ хүнүүдые …үлхэ үүргэтэй багшана… …йно-политическэ хэмжээе …эшэлүүлхэ хүдэлмэри тон удхашанартай болоно. …республикын багшанарай идейно-политическэ хэм… …дэшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдажа байнаб?

…нарай идейно-политичес… …ээ дээшэлүүлхэ талаар …най аймагта ехэхэн хү… …хэгдэһэн байна. Энэ ай… …ургагшанар бултадаа ша… …тическэ һуралсалда ха… …гдаа. Кучигирскэ 7-жэ… …ллийска ба Угносайска …ргуулинуудта политичес… …лсал ябуулха хүдэлмэри …һайнаар табигданхай. Эдэ …линуудай багшанар пар… һургуулида таһалгаряа… …ябажа, тэрэ һургуулиин …мые гүйсэд үзэжэ гара… …на.

…скын аймагай Кабанскын …а Посольско долоон жэ… …һургуулинуудта партиин …е шудалха һуралсал муу эмхидхэгдэһэн байха юм.

…убликын бүхы аймагуудай …оной дунда агитационно …эри ябуулхын тула һур… …и багшанарай дунда СССР-…ровно Советдэ һунгалта …хай Дүримые ба бусад …лнуудые шудалха ябадал …р табигдаһан байгаа. һун… …бэлэдхэл хэхын талаар …хэ культурно-гэгээрэлэй …ри город ба хүдөө нюта… …шье багшанарай эдибхитэй …гатайгаар үнгэргэгдэдэг … юм. СССР-эй Верховно… …һунгалтын урда тээхи …лэ хабаадаагүй багшанар …гэшье байхагүй.

…ргшэ һуралсалай жэлдэ …багшанарай ябуулһан эдэ …дэлмэринүүд хадаа оло… багшанарай идейно-поли… …хэмжээе дээшэлүүлхэ …туһалдаг байһаниинь …Зүгөөр хэдэн олон айма… багшанарай идейно-поли… …хэмжээе дээшэлүүлхэ …хүдэлмэри түсэбэй ёһоор …даагүй байна. Багшанарай …политическэ хэмжээе дээ… …лхэ хүдэлмэриин байдал …Сэлэнгын аймагай Юрөө… …долоон жэлэй һургуулида …гэй Сэлэнгын айкомой, …СР-эй Гэгээрэлэй Мини… …тын түлөөлэгшэдтэй хамта …шалгалта дээрэһээ зохихо …ол гаргажа болохо байна. …һургуулиин багша М. Н. …ова „Группа освобожде-…ния" хэнээр эмхидхэгдэһэн …э асуудалда харюусажа …гүй. Харин тэрэ асуудал …СССР-эй историие эхин …улида үзэдэг ном дээрэһээ …ёһотой байгаа. Истори ба …фиин багша нүхэр Харно… …Греци ба Индонезидэ боло… …һан событинууд тухай мэ… …байба. Мүн багшанар … Хамаганова гэгшэд нэгэшье асуудалда харюу үгэжэ шадаагүй.

Нэгэ һургуулиин багшанарай идейно-теоретическэ бэлэдхэл бүхы багшанарай политическо-гэгээрэлэй хүдэлмэриин байдал тухай хангалтатай сэгнэлтэ үгэжэ болохогүй байбашье, энэ ушар хадаа зарим һургуулинуудай багшанарай зүгһөө идейно-политическэ хэмжээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүдэлмэреэ һуладхаһание гэршэлнэ.

ВКП(б)-гэй историин хураангы курсын диалектическэ материализм тухай бүлэгынь хадаа теоритическэ талаар бага бэлэдхэлтэй багшанарта хүшэр хүндэ байдаг болобошье, тэрэниие шудалха хэрэгтэнь зохихо туһаламжа үзүүлэгдэнэгүй.

ВКП(б)-гэй историин хураангы курсые үзэжэ дүүргэһэн гү, али дээдэ һургуулида байхадаа марксистска теориие үзэһэн зарим һургагшанар һанаагаа амаржа, өөрынгөө мэргэжэлые улам дээшэлүүлхын тула хүдэлмэрилдэггүй, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолые шудалдаггүй ушарнууд үзэгдэдэг байна.

Республикын багшанарай идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ хүдэлмэриин дутуунуудай гол шалтагаан хадаа марксистско-ленинскэ теориие шудалха талаар һургагшанарай бэеэ даагаад хүдэлмэрилгые хангалтагүйгөөр эмхидхэһэн ябадал болоно.

Хоёрдохёор, олонхи методическа нэгэдэлнүүд өөрынгөө хүдэлмэриин түсэбтэ марксизм ленинизмые ба СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ түсэбые шудалха ябадалые хараалдаггүйнь болоно.

Кабанскын аймагай арадай гэгээрэлэй таһагай хүтэлбэрилэгшэд багшанарай политическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ хэрэгые өөрөө бүтэхэ хэрэгтэ найдажархиһан байна. Эдэнэр болбол илангаяа эхин һургуулиин багшанарай (жэшээлхэдэ Тимлюйскэ ба Тvороговско) ба мүн зарим нэгэн долоон жэлэй һургуулинуудай коллективүүдэй политическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ тухай һаналаа табяагүй байна.

Арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула манай кадрнууд, илангаяа багшанар, идейно-политическэ хэмжээгээ дээшэлүүлхын ба марксистско-ленинскэ теориие шудалхын түлөө шууд зоригтойгоор хүдэлмэрилхэ ёһотой.

Марксистско-ленинскэ теориие шудалха гол үндэһэн метод хадаа марксизм-ленинизмые бэеэ даагаад хүдэлмэрилжэ шудалха ябадал болоно. Хэрбээ манай багшанарай хүсэл эрмэлзэлгээ гаргаад байбал, тэдэндэ идейно-политическэ хэмжээгээ дээшэлүүлхэ саг яһала ехээр олдохо байна.

Тиимэһээ марксистско-ленинскэ теориие шудалха ябадалда үзэгдэжэ байһан бүхы дутуу дундануудые, илангаяа энэ талаар өөрөө бүтэхэ хэрэгтэ найдаха ябадалые зайлуулан усадхаха тон шухала болоно. Манай кадрнуудта марксистско-ленинскэ теори шудалха ябадалдань хаһа саг соонь туһаламжа үзүүлхэ шухала. Тэрэнэй тула лекци, консультаци, теоретическэ ярилдаан ба семинар гэхэ зэргын пропагандистска хүдэлмэриин бүхы формо ба методые хэрэглэхэ ёһотойбди. Марксистско-ленинскэ теориие шудалалгые үндэһөөрынь һайжаруулха эрхэ байдал бидэндэ гүйсэд бии. Партийна организацинуудай ба арадай гэгээрэлэй органуудай зорилго хадаа манай кадрнуудые идейно-политическэ талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ үзэгдэжэ байһан ехэхэн дутуунуудые усадхаха, бүхы пропагандистска ба идеологическа хүдэлмэриие манай урда табигдаһан ажахын ба политическэ зорилгонуудай хэмжээндэ хүртэр үргэхэ ябадал болоно.

Манай республикын һургуулинуудай 1945—1946 онуудай һуралсалай жэлые хангалтагүйгөөр дүүргэһэнэй шалтагаануудай нэгэн хадаа республикын багшанарай нилээд ехэхэн хубиинь теоретическэ ба педагогическа талаар һула бэлэдхэлтэй байһан ушар дээрэһээ болоно.

Республикын һургуулинуудта хэгдэһэн инспекторскэ шалгалтанууд ба һургуули дүүрэлгын хабарай шалгалтанууд дээрэһээ эхин, долоон жэлэй ба дунда һургуулинуудай зарим һургагшанарай дутуунууд элирүүлэгдэһэн байгаа. Гэбэл, республикын зарим һургагшанарай юрэнхы эрдэм мэргэжэл ба методическа бэлэдхэл гүйсэд һайн бэшэ байха юм. Жэшээлхэдэ, Зэгын аймагай Петропавловскын дунда һургуулиин географиин багша Худугуевэ хэшээлэйнгээ түсэб соо иигэжэ бэшэнэ: „Агаар ямар элементнүүдһээ бүридэдэг бэ?" „Нэгэ дүрбэлжэн метр хэдэн шэнээн шэрнүүртэйб?", —гэхэ зэргын буруу зүйлнүүд олдоһон байха юм. Гадна энэ багша болбол „Рига" гэхын орондо „Рига", „Архипелаг" гэхын орондо „Архипалаг" гэхэ зэргээр буруу хэлэһэн байха юм. Тэр нэй хүдэлмэриин түсэб соо Украинска АССР, Чувашска область, Мордовско область, Калмыцка область, Иркутска ба Бурят-Монголой АССР гэхэ зэргын буруугаар бэшэгдэһэн нэрэнүүд олон байһан юм.

Сэлэнгын аймагай Юрөөгэй долоон жэлэй һургуулиин 1-дэхи классай багша А. Халтанова хэшээлэйнгээ конспект соо: „Стол дээрэ ямар сабанууд байдаг бэ? Танай гэртэтнай ямар сабанууд бииб?",—гэхэ зэргын асуудалнуудые табиһан байха юм.

Иимэ жэшээнүүдые хэдэн олые тоолоно болохо байгаа. Энээн дээрэһээ манай һургагшанарай бэлэдхэлэй һулабтар байһаниинь элитэ. Тиимэһээ мүнөө хүртэр манай һургуулинуудай һургалгын хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ асуудалые шиидхэжэ шаданагүйбди.

Залуу багшанарай олонхи хубинь өөрынгөө бэлэдхэлые ба хүдэлмэриингөө дүй дүршэлые дээшэлүүлжэ, һургалга ба хүмүүжүүлгын шадабариие шудалхын түлөө эрмэлзэдэг байна.

Тиин гэһээ хэдэн олон һургуулинуудта залуу багшанарта туһаламжа үзүүлхэ ябадал эмхидхэгдээгүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Бичурын дунда һургуулиин дээдэ классуудта физикэ заадаг һургагша саг үргэлжэ туршалга ба лабораторна хүдэлмэри хэдэг байна. Тиихэдэнь тэрэ һургуулиин 6-дахи, 7-дохи классуудта физикэ заадаг багша приборнуудые хэрэглэжэ шадаха дүршэлгүй байха юм. Теэд энэ дүршэлтэй һургагшань залуу нүхэртөө туршалга ба лабораторна хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэнь туһалдаггүй байхань гайхалтай юм.

Манай олон тоото багшанарай дунда педагогическа хүдэлмэридэ гэнтын ушараар ороһон зарим нэгэн хүнүүд бии байна. Тэдэниие һургаха ба хүдэлмэриһөөнь зайлуулха хэрэгтэй.

Зарим нэгэн һургагшанар гүйсэд һайн эрдэмтэй байбашье, һургалга ба хүмүүжүүлгын айхабтар шухала хэрэгтэ ёһо тэдыгээр ба харюусалгагүйгөөр хандадат дээрэһээ һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ ябадалые хангажа шададаггүй байна. Жэшээлхэдэ, нүхэд Киселев (Үнэгэтэйн дунда һургуули) ба Амагаевагай (Эхирайн дунда һургуули) хүдэлмэридэ иимэ ушарнууд үзэгдэнэ.

Мүн Саянтын долоон жэлэй һургуулиин багша Кулакова гэгшэ һурагшанарай гэртээ хэһэн хүдэлмэриие шалгадаггүй, өөрынгөө эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхын түлөө хүдэлмэрилдэггүй байха юм. Тиимэһээ 4-дэхи классай 7 һурагшадай нэгэншиньшье дүүргэлгын экзамен барижа шадаагүй.

Иимэ ушарнууд юрын багшанарай зүгһөө үзэгдэхэнөө байтагай, мүн һургуулиин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө үзэгдэдэг байна.

Өөрынгөө эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлдэггүй багшанар хадаа ябан һургуулида олоһон мэргэжэлые алдажа, наука ба байдалай эрилтэһээ гээрдэнэ. Иимэ ябадалтай эрид шууд тэмсэл хэгдэхэ ёһотой.

Бэеэ даагаад хүдэлмэрилжэ, эрдэмээ дээшэлүүлхэ ба методическа мэргэжэлээ һайжаруулха ябадал гансахан бага эрдэмтэй багшанарта бэшэ, мүн тусхай дунда ба дээдэшье һургуулитай багшанарта уялгата хэрэг болохо ёһотой.

Доодо Бургалтайн долоон жэлэй һургуулиин багша нүхэр Бадмаев Кяхтын педучилища һаяхан дүүргэһэн аад, эхин һургуулида зааха методикые богонихон саг соо эрхимээр шудалһан ба дээдэ һургуулиин хоёр курсые эрхим һайн сэгнэлтэтэйгээр заочноор дүүргэбэ. Иимэ багшанар манай республика соо үсөөн бэшэ.

1945—1946 онуудай һуралсалай жэлдэ республикын һургуулинуудта 2372 багшанар хүдэлмэрилһэн байна. 1—4 классуудта заадаг 1586 багшанарай 632-иинь педагогическа тусхай дунда һургуулитай, бэшэ 954-иинь эхин һургуулинуудта зааха зохихо эрдэмгүй хүнүүд байгаа. 5—7 классуудай 575 һургагшанарай 291 хүниинь эдэ классуудта заажа шадаха эрдэмтэй, 284 хүниинь дунда һургуули дүүргэһэн ба дундашье һургуули дүүргээгүй хүнүүд байһан юм. 8—10 классуудай 211 һургагшанарай 116-иинь дээдэ һургуулитай, 96 хүниинь эдэ классуудта заахадаа тааараха эрдэмгүй хүнүүд байһан байна. Тиихэдээ бүхы багшанарай 1039 хүниинь гү али 44,2 процентнь тус тус классуудта заахадаа тааараха эрдэмтэй хүнүүд болоно.

Иимэ байдал хадаа гэгээрэлэй Министерствын ба арадай гэгээрэлэй нютагай органуудай анхаралые нэн түрүүн багшанарые заочно һуралсалда хабаадалсуулжа, юрэнхы эрдэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хандуулха ёһотой. Харин гэгээрэлэй Министерство болбол республикын багшанарай заочно һуралсал ябуулха хэрэгые һулаар хүтэлбэрилһэн байна. Улан-Удын ба Кяхтын педучилищын, педагогическа ба һургагшанарай институдуудай директорнууд заочно отделенинүүдэй хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ ябадалһаа зайсаһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

ВКП(б)-гэй Областной Комитет болбол гэгээрэлэй Министр нүхэр Шадаровта багшанарай заочно һуралсалые хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилжэ байһандань заажа, алдуугаа заһахые эриһэн байгаа. Теэд эдэ алдуугай тон удаанаар заһагдажа байһаниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй болоно.

Мүнөө республика дотор 536 багшанар заочноор һуража байха юм. Энэ жэлдэ педагогическа училищануудай заочно отделенинүүдтэ 200 хүнэй орондо 116 хүн, багшанарай институдта 150 хүнэй орондо 101 хүн абтаба. Пединститудта 50 заочнигууд абтаха байһан аад, нэгэшье хүн абтаагүй.

Зунай сессидэ 852 заочнигууд дуудагдаһан аад, зүбхэн 352 багшанар ерэһэн байгаа. Эдэ баримтанууд хадаа багшанарай заочно һуралсалай буришье муугаар ябуулагдажа байһаниие гэршэлнэ.

Зүбхэн Байкало-Кударын аймагай арадай гэгээрэлэй таһаг сессидэ ерэхэ багшанарые гүйсэд эльгээжэ шадаа.

Багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ талаар республиканска ба аймагай курс нээхэ шухала ба энэ хэмжээ-ябуулгые эрид һайжаруулха, мүн багшанарай семинар үнгэргэхэ шухала байһан болон кустовой ба һургуулиин методическа нэгэдэлнүүдэй, томо томо һургуулинуудай педагогическа соведэй хүдэлмэриие һайжаруулха шухала байна.

Газетэ ба элдэб педагогическа болон научна журналнуудые саг үргэлжэ уншаха ябадал эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехээр туһалха байна.

Хэрбээ манай багшанарай кадрын эрдэм мэргэжэл гүйсэд һайн, тэдэнэр марксистско-ленинскэ теориие зэбсэглэжэһэн байгаа һаа, хүүгэдые хүмүүжүүлхэ ба һургаха хүдэлмэридэ тон һайнаша үрэ харуулжа шадаха байһамнай лабтай. Тиимэһээ багшанарай кадрын эрдэм мэргэжэлые ба идейно теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ асуудалда арадай гэгээрэлэй органууд гол анхаралаа хандуулха уялгатай.

Багшанарай эрдэм мэргэжэлые ба идейно-теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай хэлэхэ зуураа, тэдэнэй ургалтада шухала эрхэ байдал олгохо асуудалые мартажа болохогүй. Нэн түрүүн арадай гэгээрэлэй нютагай органууд ба соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд багшанарай материальна байдалые һайжаруулха тухай саг үргэлжэ халуун анхаралаа табиха уялгатай.

ВКП(б)-гэй аймагуудай ба городской комитедүүдэй кадрын ба пропагандын таһагууд багшанарай идейно-теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь арадай гэгээрэлэй органууд ба һургуулиин хүтэлбэрилэгшэдтэ зохихо туһаламжа үзүүлхэ уялгатай.

Заочно һуралсалые һайжаруулха

(Бурят-Монголой пединститудай директор нүхэр Рампиловагай үгэһөө)

Заочно һуралсал хадаа багшанарай эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхэ арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Энэ зунай заочно сессидэ педагогическа ба багшанарай институдай заочно отделенидэ һурадаг 385 хүн дуудагдаһан аад, зүбхэн 120 хүн ерэһэн байгаа. Тиигээд тэрэнэй 17 хүниинь сессиингээ дүүрэтэр байгаагүй ябашаһан байха юм. Һургуулиин директорнүүд, аймагай арадай гэгээрэлэй таһагуудые даагшад заочнигуудые зунай сессидэ хүсэдөөр эльгээхын тула шухала хэмжээе абадаггүй байна. Харин сессидэ ерэхэ багшанарай салин хүлһэ түлэлгые һаатуулдаг, һургуулиин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд болохо заочнигуудые табидаггүй байна. Жэшээлхэдэ, Тарбагатайн аймагай гэгээрэлэй таһаг 16 заочнигуудые сессидэ эльгээхын орондо зүбхэн хоёр хүниие эльгээһэн байха юм.

Тиигэбэшье, заочно һуралсалда ханалгатайгаар хандадаг һургагшанар манай республика соо олон. Жэшээлхэдэ, Железнодорожно районой гэгээрэлэй таһагые даагша Засорин ажал хүдэлмэриингөө тон ехэ байбашье, заочно отделенидэ эрхимээр һурана. Һургагшанар Виноградова, Шелковников, Чайбанов, Жаргалов ба бусад мүн лэ һайнаар һурана.

Хэдэн олон һургуулинуудай директорнүүд ба арадай гэгээрэлэй таһагые даагшад институдтай ямаршье холбоо байгуулнагүй. Холбоо байгуулбал заочно һуралсалые ябуулха хэрэгтэ туһатай байха һэн. Август һарада болохо багшанарай аймагай зүблөөн дээрэ үнгэрэгшэ жэлэй заочно һуралсалай дүн тухай асуудалые хэлсэхэ шухала болоно. Заочно һуралсалда хабаадажа, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхые хүсэдэггүй багшанарга зохихо хэмжээ абаха хэрэгтэй.

Манай пединститудта һурагшадые абалга хангалтагүй. Нэгэдэхи курсада түсэбэй ёһоор дунда һургуули дүүргэһэн 350 хүниие абаха байгаабди. Мүнөө үдэрэй байдалаар манай республикын аймагуудһаа 118 мэдүүлгэ ороо. Бабушкин город ба Закаменай аймаг нэгэшье хүниие эльгээгүй. Улан-Удэ город 60 хүниие хабаадуулха ёһотой аад, тэрэнэй 50 процент дүүргээ. Мүн бусад аймагууд мүн лэ даалгабаряа дүүргээгүй. Манай аймагууд кадр тухай һонирходог байгаа һаа, энэ хэрэгтэ анхаралаа һайнаар хандуулха ёһотой болоно.

Һурагшадые абаха түсэб дүүргэлгэ манай институдай гол зорилго болоно. Энэ зорилгоёо дүүргэхэ хэрэгтэмнай аймагууд туһалха ёһотой. Манай институдта мүнөө абтаад байһан залуушуул эрдэм мэргэжэлэйнгээ талаар яһала хангалтатай, тэдэнэр һайн хүдэлмэрилэгшэд болможо гарахань лабтай.

Мүнөө жэлдэ манай институт дүүргэгшэд аймагуудта үшөө гараагүй. Шалтагаанинь хадаа, гэгээрэлэй Министерстводэ мүнгэн үгы байһан ябадал болоно. Иимэ тэсэшэгүй байдалые дары усадхаха хэрэгтэй.

Манай институдай тогтоһонһоо хойшо тэрэниие 500 шахуу хүн дүүргэжэ гараа. Тэдэнэр мүнөө муу бэшээр хүдэлмэрилжэ байха юм. Тэдэнэй хэдэн олониинь хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ ябнал.

Харин дүүргэжэ гарагшадай заримань практическа дадал багатай байдаг ушар үзэгдэдэг. Мүн манай зарим кафедрнүүдэй хүдэлмэридэ дутуунууд үзэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, биологиин факультедэй 7 студентнэрэй 3-иинь гүрэнэй экзамен барихадаа унаһан байна. Арадай гэгээрэлэй таһагууд хадаа манай институт дүүргэжэ гарагшадые тэрэ гэһээрэнь хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ оруулхагүй, өөһэдынь мэргэжэлэй ажалдань оруулха ёһотой.

Институт дүүргэгшэд эрдэм мэргэжэлээ улам дээшэлүүлхын түлөө оролдохо ёһотой.

Багшанарай кадрые бэлэдхэхэ хэрэгтэ эрхимээр анхаралаа табиха

[Улан-Удын педучилищын директор А. В. Никоровэй үгэһөө].

Багшанарай кадрые бэлэдхэхэ ябадал хадаа бүхы олониитын ба бүхы багшанарай хэрэг болоно. Энэ хэрэгтэ парти ба правительство тусгаар анхаралаа табидаг байна. Тиимэһээ манай һургуулинуудта культурна ба үндэр дээдэ мэргэжэлтэй багшанарай кадрые бэлэдхэжэ гаргаха ябадал туйлай ехэ удхашанартай байна.

Харин манай педучилища хадаа энэ хүндэтэй зорилгые гүйсэд һайнаар бэелүүлжэ шадаагүй. Педучилищын хүдэлмэридэ хэдэн ехэнүүд дутуунууд бии. Гол дутуунуудынь гэхэдэ, училищада ороһон бүхы һурагшанарай нилээд ехэхэн хубинь һуралсалаа дүүргэжэ шададаггүй байна. Педучилищада орогшодой эрдэм мэргэжэлэй шанар муу байдаг. Мүн тэдэнэй зарим үнэхөөрөө багшанар болоко гараха талантагүй байдаг юм. Тиигээд тэдэнэй олонхидто материальна бэрхэшээлнүүд тохёолдожо, һуралсалаа дүүргэнгүй гарадаг байна.

Педучилища болбол һурагшадай материальна ба ажабайдалай эрилтые һайнаар хангажа шадахагүй байха юм. Һурагшадые эмхитэйгээр абалга хэгдэдэггүй. Энэ хэрэгтэ олониитын туһаламжа һулаар үзүүлэгдэдэг, мүн арадай гэгээрэлэй таһагууд халуунаар хабааданагүй.

Үндэр дээдэ мэргэжэлтэй педагогическа кадрые бэлэдхэхын тула үндэр мэргэжэлтэй педагогическа кадраар училищые хангаха хэрэгтэй. Педучилищын 16 һургагшанарай 7-иинь энэнэй урда тээ һургуулинуудта оройдоо хүдэлмэрилээгүй, өөһэдөө мэргэжэл багатай хүнүүд юм.

Педучилищын 250 һурагшадай 200-нь хүдөө нютагуудһаа ерэһэн байха юм. Зүгөөр манай һурагшанарай байдаг хамтын байра хадаа зүбхэн 85 хүнэй байжа шадахаар юм. Тиимэһээ бэшэниинь частна байрада байха эрхэтэй болодог.

Энээнэй урда тээ педагогическа училищын материальна базые бэхижүүлхэ хэрэгтэ гэгээрэлэй Министерствын зүгһөө ба республикын бусад хүтэлбэрилхы эмхи зургаануудай зүгһөө тон багаар анхаралаа хандуулдаг байгаа. Тиимэһээ педучилищын байдалые һайжаруулха хэрэгтэ саашадаа тусгаар анхарал хандуулха шухала болоно.

Багшанарай коллективэй хүдэлмэриие һайжаруулха

(Багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институдай директорые орлогшо нүхэр Бурлаковагай үгэһөө)

1945 ондо арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэроссийскэ зүблөөн дээрэ педагогическа коллектив хадаа эрдэм ухаанай үнэтэ зүйлнүүдые шудалха лаборатори шэнги байха ёһотой гэжэ нүхэр Потемкин хэлэһэн байгаа. Дүршэл багатай залуу багшанараар олон һургуулинууд коллектив соогоо хоёр нэгэншье дүй дүршэл ехэтэй багшанартай байбал залуу багшанарта методическа туһаламжа үзүүлжэ шадаха байна. Багшанарай коллективүүдэй гол дутуунуудынь гэхэдэ, эхин һургуулиин багшанарай дунда һургуулиин һургагшанартай нягта холбоогүй байһан ябадал болоно. Дунда һургуулиин һургуулиин һургагшанар зэргэлжэ һууһан эхин һургуулиин багшанарта методическа туһаламжа һулаар үзүүлдэг ба тэдэнэй эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь туһалдаггүй байна.

Багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институдай хүдэлмэрилэгшэд республикын аймагуудаар гаража, ехэхэн хүдэлмэри хэһэн байна. Тэдэнэй асарһан мэдээнүүд хадаа һургуулиин директорнүүд, һуралсалай таһагые даагшад, арадай гэгээрэлэй таһагай инспекторнууд багшанарай эрдэм мэргэжэлые ба методическа бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ талаар хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилдэг байһаниие гэршэлнэ.

Институдай шатаар багшанарай эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхын тула курс нээгдэхэ гэжэ хараалагдаһан аад, арадай гэгээрэлэй таһагуудай багшанарые хаһа саг соонь хүсэд эльгээгээгүй дээрэһээ энэ хэмжээ-ябуулга таһалдуулагдаһан байна гээшэ.

Багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институт багшанарта методическа бэшэгүүдые эльгээдэг. Манай институт хадаа саашадаа республикын багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ али болохоор туһалха юм.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Парижска амгалан тайбанай конференциин хүдэлмэриин дүрбэдэхи неделидэ эб найрамдалай договорнуудай проектнүүдые шэнжэлэн үзэхын тулада байгуулагдаһан комиссинуудай ажал-ябуулга эхилбэ.

Зүүгээр, англо-саксонско талые барюулжа байһан делегацинууд түлөөлэгшэд хадаа проблемэнүүдые бодото дээрэнь зүбшэн хэлсэхын дура хүсэл юрдөөшье гараагүй гэжэ эдэ комиссинуудай түрүүшын заседанинууд дээрэһээ элирүүлэгдэбэ. Делегацинуудай эдэ түлөөлэгшэд холоо элдэб «процедурна шалтагаанууды» барижа, ehoopoo хадаа, түрүүшээр эб найрамдалай договорнуудай проектнүүдые хаража үзэхэ ябадалые хойшоньь татаха, удаань эдэ проектнүүд тушаа ямаршье шиидхэбэри абахагүй гэжэ оролдобо. Италитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой асуудалнууд тушаа комиссинуудай заседанинууд дээрэ иимэ һэдэлгэнүүд илангаяа тодоор харагдаба.

Эб найрамдалай договорой преамбула тушаа өөрынгөө һанамжа ажаглалтануудые харуулһан меморандум бэшээр үгэгты гэжэ итальянска делегацида дурадхагдаһан байгаа гээшэ. Теэд иимэ меморандумай абтаад байхада зарим нэгэн делегацинуудай, тусхайлхада австралийска делегациин, түлөөлэгшэнэр элдэб шалтаг барижа, итальянска эрилтэнүүдые зүбшэн хэлсэхэ ябадалые хойшолуулха гэжэ оролдобод. Нүхэр Вышинский эхэл шударгыгаар ба үндэһэлжэ үгэ хэлэһэнэй ашаар тэдэниие зүбшэн хэлсэһэн байна. Гэхэ зуура, советскэ делегат ингэжэ мэдүүлээ: «Эб найрамдалай договорой проектые зүбшэн хэлсэхэ хэрэгтэ ороходһи гэжэ найдахаяа болеод байнаб. Эндэ минута болоод лэ ямар нэгэн шэнэ проблемэ гаража ерэнэ. Шэнэ проблемэ шэнэ дурадхалнуудые түрүүлнэ, эдэ дурадхалнууд шэнэ проблемэнүүдые гаргана. Тиимэ болохолоорoo бидэнэр дабажа гарашагүй ямар нэгэн юумэтэй ушарна гээшэбди. Одоошье мүнөө хүдэлмэридөө ороe гэһэн дурадхалтайгаар делегадууда хандаха байнаб!».

Эб найрамдалай договорой преамбулада (оршол) хамаатай итальянска меморандумай түрүүшын булэгые зүбшэн хэлсэлгэ хадаа Италиин эрилтэнүүдэй ямаршье үндэһэгүй байһаниие харуулба. Эдэ эрилтэнүүд, конференциин пленум дээрэ де Гаспериин хэлэһэн үгэһөө эли тодо болоһоной ehoop, фашистска Италиие сарюунда гаргахын һэдэлгэ хэхэ ба осиин державануудай хэһэн агрессидэ тэрэнэй дүүргэһэн үүргые багадхажа, хуушанай империалистическэ Италиин позициие хамгаалха гэһэн зорилготой байгаа. Иимэ һэдэлгэнүүд комиссиин членүүдэй талаһаа эрид шууд буруушаагдаба. Польшын, Украинын, Чехословакиин, Югославиин ба бусад оронуудай делегадууд гитлеровскэ агрессидэ Италиин хабаадалсалга эдэ оронуудта ба Нэгэдэмэл нацануудай бүхы хэрэгтэ ямар айхабтар ехэ гай гаржа ушарулаа гээшэб гэжэ бодото дээрэнь харуулһан байна. Итальянска эрилтэнүүдые үмөөржэ хэлэһэн үгэ бүри гараагүй. Энэ болбол таарамжатай шиидхэбэри абахадань комиссие хангаба гэжэ һанагдажа болоно. Зүүгээ Урда-Африканска Союзай ба Англиин түлөөлэгшэд итальянска меморандум тушаа ямар нэгэн шиидхэбэри абаха ябадалда зүрюусэбэ. Тэдэние зарим бусад делегадууд дэмжэбэ. Имагта советскэ делегациин түлөөлэгшэдэй эрид шанга эрилтэһүүдэй һүүлээр, Италида хамаатай территориальна ба политическэ асуудалнууд тушаа комиссиин зүгһөө итальянска заһабаринууд дэмжэлгэ абабагүй гэжэ протоколдо тэмдэглэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаһан байна.

Италида хабаатай эб найрамдалай договор тушаа комиссинуудай хүдэлмэри түрүүшын үдэрнүүдтэ ямар оршон байдалда ябуулагдааб, тиимэрхүү шэнжэтэй байдалда бусад комиссинуудай хүдэлмэри үнгэрһэн байна. Комиссинуудай хүдэлмэриин эгээл онсо тусхай юумэнь гэхэдэ, нэгэ талаһаа, советскэ түлөөлэгшэд «договорнуудай проектнүүдые зүйл зүйлөөрынь ба дахи сагта хаража үзэхэдэ орохые» хүсэнэ, нүгөө талаһаа—гол түлэб английска ба австралийска делегацинуудай түлөөлэгшэд эдэ хүсэлэлнүүдтэ эсэргүүсэнэ гэжэ «Нью-Йорк Геральд Трибюн» гэжэ газетэ сэхэ заана.

Амгалан тайбанай конференциин хүдэлмэринүүдтэ августын 21-дэ болоһон пленарна заседани дээрэ Албаниин түлөөлэгшэ Энвер Ходжа гэгшын хэлэһэн үгэ ба тэрээнэн Египедэй, Кубагай, Мексикын, Австриин түлөөлэгшэдэй үгэ хэлэлгэ болон Иранай түлөөлэгшын уридшалгын богонихон мэдүүлгэ ехэхэн һуури эзэлнэ.

Албаниие амгалан тайбанай конференцидэ хабаадуулхын эрид шууд эрилтэ табиһан советскэ ба бусад делегацинууд хэды зэргэ зүб байһаниие Энвер Ходжагай үгэ тодоор харуулаа. Албани хадаа Европодо фашистска Италиин ябуулһан агрессиин түрүүшын хохирол болоһон ба Нэгэдэмэл нацануудай хэрэгтэ өөрынгөө ехэхэн хубитые оруулһан байна. Национальна сүлөөлэлгын албанска арми булимтарагшадта эсэргүү эрид шанга тэмсэл хэһэн ба Итали ба Германиин 170 мянган сэрэгүүдтэй армитай дайлалдажа байгаа. 1943 ондо албанска патриодууд Албанида өөрын миссинүүдтэй байһан союзна державануудтай бата холбоотолгоор тэмсэһэн байна. Фашистска агрессорнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ Албани угаа олон хүнүүдээ гээһэн ба айхабтар ехэ материальна гарза хохиролдо ороһон байха юм. Албанида Италиин ушаруулһан гарзагай 3,5 миллиард франк алтанһаа ехэ болоно. Италида хамаатай эб найрамдалай договорой проект албанска арадай эгээл һанал хүсэлдэ хамаатай байна, тиин энэ договорые зүбшэн хэлсэлгэдэ Албаниин хабаадалга хадаа онсо шухала гэжэ Энвер Ходжа баталан харуулба. Греческэ делегат Цалдарис гэгшэ заседани дээрэ түрүүлэгшээр һуужа байһан Бевинэй зорюута дуугай байхадань һамбаашалжа үгэ хэлэжэ, Албаниин нэрэ хүндые бузарлаха гэжэ һэдэбэ. Зүүгээр Цалдарисай агрессивнэ ба үндэһэгүй үгэ хадаа мүнөөнэй греческэ правительство болбол Балканууд дээрэ конфликт гаргахые ба Европын энэ районой бата бүхэ ба үни удаан сагта амгалан байдал тогтоохоо эсэргүүсэхые оролдожо байна гэжэ дахин лэ гэршэлбэ. Греческэ делегадай һүүлдэ үгэ хэлэһэн Украинын делегат Мануильский энээниие өөрынгөө үгэдэ ехэл этигэхээр байлган харуулба

Конференци дээрэ тэрээнэн австрийска делегат үгэ хэлэһэн байна. Энэ үгэ хэлэлгэһээ нэгэ хэды үдэр урда тээ советскэ делегаци болбол Австриие конференцидэ урихань ямаршье үндэһэгүй гэжэ хэлээ һэн. Австри болбол дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэс хүртэр Гитлерэй талада байһан ба конференци эдэ зүбшэн хэлсэлгэдэ байгаа эб найрамдалай договорнуудай проектнүүдэй энэ ороной хуби заяада заашье хамаадангүй. Советскэ делегациин энэ һанамжа конференциин «юрэнхы дилэнхиин» талаһаа дэмжэлгэ абаагүй ба Австри өөрынгөө һанамжа, эрилтэнүүдые хэлэхын тула уригдаһан байгаа. Тиин австрийска түлөөлэгшын үгэ ehoopoo хадаа, энэ оронние конференцидэ урихадаа конференциин алдуу хэһэниие гэршэлбэ. Австрийска түлөөлэгшын үгын гол зүйлэнь юу байгааб гэхэдэ, тэрэ хадаа 1919 оной Сен-Жерменскэ договороор Италида үгтэһэн Урда Тиролиие бусааха гэһэн эрилтэ табиба. Тингэбэшье, советскэ делегациин онсолонтэмдэглэһэнэй ehoop, Парижска конференци болбол эб найрамдалай договорнуудые бэлэдхэхэ ябадалтай холбоотой өөрынгөө шууд сэхэ зорилгоһоо гадуур болохо ондоо асуудалые зүбшэн хэлсэхэ ehoгүй ба аргашьегүй байна. Урда Тироль тухай Сен-Жерменскэ договорые дахин хаража үзэхын эрилтэ болбол конференциин гол зорилгоо шиидхэхэ ябадалһаань һаатуулха һэдэлгэ болоно. Тиихэтэй хамта, Австри болбол гитлеровскэ Германида эсэргүү тэмсэлдэ Нэгэдэмэл нацануудта ямаршье туһа хүргөөгүй гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ Триестын районой хуули захиргаанда хабаадаха ehoтойбди гэһэн Австриин эрилтэ тон лэ үндэһэгүй байна.

Австриин түлөөлэгшые конференцидэ урилга ба тэрэнэй үгэ хэлэлгэ конференциин сагые дэмы хосороохон ба шиидхэбэриие «юрэнхы дилэнхиин» дуугаар баталан абаха гэһэн конференциин тогтоол хадаа ямар ехэ алдуу болоноб гэжэ үшөө дахин һануулна. Мэдээжэ дипломат ба амгалан тайбанай Версальска конференцидэ хабаадалсаһан Гарольд Никольсоной энэ тогтоолые «хүмэрин уналгын» гэжэ нэрлэһэнинь гэнтын ушар бэшэ ба энэ тогтоолые хэрэглэхэ ябадал хэсүү бэрхэ байдалда асаржа болохо гэжэ энэ уридшалан мэдүүлнэ.

Конференциин түрүүшын дүрбэн недели Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй зүбшэжэ абаһан шиидхэбэринүүдые советскэ делегациин эрид хатуугаар ба шууд сэхэ хамгаалһаниие харуулһан оршон байдалда үнгэрбэ. Советскэ түлөөлэгшэд болбол урдаа табигдаад байһан зорилгые конференциин бодото дээрэнь шиидхэхын ба уласхоорондын эб найрамдалда эша туһа хүргэхын түлөө, энэ конференциие өөрынгөө хүсэлые бусад бүхы ехэ ба бага гүрэнүүдэй баадхаха дуратай гүрэнүүдэй эша туһада хэрэглүүлхэгүйн түлөө тэмсэжэ байна. Советскэ делегациин иимэ позиция уласхоорондын эб найрамдалай дэлсэй ехэл дурагүй байна. Тиимэһээ тэдэнэр болбол конференциин үрэжэлтэ хүдэлмэридэ һаад түбэг татахые оролдоно ба конференци болбол заатагүй таһалдаха юм гэжэ дахин абаралдан хашхаралдана.

П. РЫСАКОВ.

КИТАЙСКА ПРАВИТЕЛЬСТВЫН СЭРЭГЭЙ ШЭНЭ АРГА ХЭМЖЭЭНҮҮД

ШАНХАЙ, августын 21. (ТАСС). «Ляньхованьбао» газетын мэдээсэхэнь хадаа, Китайска правительство болбол буу зэбсэг барижа шадаха 18-һаа 45 хүртэрхи наһанай бүхы эрэтэйшүүлэй тооe бүридхэжэ эхилээ. Бүридхэлгэдэ абтагшад сэрэгэй һуралсалда ябаха болоно.

Шанхайска засагууд тиимэ бүридхэлые дүүргээд байна. Бүридхэлдэ абтагшад 3 һарын туршa соо сэрэгэй һуралсалда ябаха болоно.

Китад хадаа 48 сэрэгэй зоно болгожо хубаагдаха болоно гэжэ газетэ мэдээсэнэ.

Газетэнүүдэй бэшэһээр хадаа, правительствын сэрэгэй шэнэ хэмжээ ябуулганууд арад зоной дунда дура гуталга гаргаһан байна.

Маршал Тито Америкынска элшэн сайдтай уулзаба

ЛОНДОН, августын 22. (ТАСС). Лондонско радиогой мэдээсэхэнь хадаа, Белградта һуугаа американска элшэн сайд Паттерсон гэгшэ маршал Титын зунай байрада ошобо. Американска сэрэгэй хоер совети гүүд элшэн сайдтай хамта ошолсоо Югославска гадаадын хэрэгүүдэй Министрын орлогшо Велебит гэгшэ американецууд ба Титогой хоорондохи хэлсэлгэдэ хабаадалсаха бо лоно.

Палестинэдэ тулалдаан болобо

НЬЮ ЙОРК, августын 20 (ТАСС). Нью-Йоркско радиогой мэдээсэһэнэй ehoop, августын 18-да Палестинадахи еврейскэ эли эмигрантнуудые Кипрын аралда абаашахаар корабльда һуулгаха гэжэ англичанууд һэзээжэ байха үедэ еврейнүүд английскэ сэрэгүүдэй тулалдаа хэбэ. Английска сэрэгүүд болбол нюдэнһөө нёлбоһо гаргадаг газаар дүүргэһэн бомбонуудые тэһэлһэн байха юм. Энээниие хэрэглэһэнэй ашаар тэдэнэр еврейнүүдэй эсэргүүсэлтые зогсоожо шадаба. Гэбэшье Хайфы гэжэ, гаваньһаа корабльин гараха үедэнь бортно дээрэнь хоёр бишихан бомбо тэһэржэ, корабль гэдэргээ бусаһан байна.

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЭ ДОТОР

Комсомольско-залуушуулай бригаданууд ажмалта

Августын 20-до паровозо-бүтээлгын заводой инструментальна цехын нүхэр М. Алапарцевагай комсомольско-залуушуулай бригадын гүй үдэрэйнгөө даалгабариие 200 процент дүүргэбэ. Мүн Серемовагай комсомолько - залуушуулай бригада баһа даалгабаряа 200 процент гүйсэдхэһэн байна. Гадна, энэ цехын токарь Гребенщиковэ гэгшэ табан үдэрэй нормые халаан соогоо гүйсэдхэбэ.

ӨРХИМ АГИТКОЛЛЕКТИВ

Кяхтын аймагай «Улаан-Табангуут» гэжэ колхозой партиина организациин агитколлектив һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр колхозникүүдэйнгээ дунда табанжэлэй тусэб тухай асуудалаар хөөрэлдөөнүүдые ходо үнгэргэхэһөө гадна, дайшалхы хуудаһануудые алгадгүй гаргадаг. Тэдэнэр энээгээрээ социалистическэ мүрысөө толгойлон ударидана. Мүн үбһэ тариалай хуряалга дээрэ эрхимээр хүдэлмэрилжэ байһан түрүүшүүлэй амжалтануудые жэшээ болгон харуулна.

Колхозно счетоводууд

Тарбагатайн аймагта колхозно һургуули бии. Энэ һургуули колхозуудай техническэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэдэг ба тэдэнэй мэргэжлые дээшэлүүлдэг. Эндэ мүнөө колхозуудай 12 счетоводууд һуража байна. Эдэнэр тон һайн сэгнэлтэтэйгээр һуранад.

32 жэл багшаар хүдэлмэрилнэ

Заиграйн аймагай Новр-Брянскиин хүсэдбэшэ дунда һургуулиин һургагша Елена Петровна Коновалова гэгшэ мүнөө 62 наһатай. Елена Петровна 32 жэл соо һургагшаар хүдэлмэрилнэ. Энэ хугасаа соо хэдэн зуугаад һурагшадые хүмүүжүүлэн һургажа гаргаһан байха юм. Мүнөө нүхэр Коновалова тус һургуулиин эхин классуудта заана. Классынь һуралсалай шэнэ жэлдэ жэшээтээр бэлэдхэгдэнхэй. Елена Петровна хадаа залуу багшанарта ехэ туһалдаг. Тэрэшэлэн нютагай зоной дунда ехэ хүндэтэй, эдибхи зориг, өршэ хүсэ ехэтэй һургагша юм.

Баскетболоор наадалгын мүрысөөн

Улан-Удын ПСЗ-гэй эдиршүүдэй баскетболой команда Чита городто болоһон Бүхэсоюзна зональна мүрысөөндэ хабаадалдсаба. Тиигээд Улан-Удын команда болбол Читынхидтэй уулзахадаа тэдэниие 17:7 тоотойгоор шүүгээ. Удаань Хабаровскиин командатай наадахадаа 21:17 тоотойгоор тэдэндэ илагдаа. Энэ мүрысөөндэ манай Улан-Удын команда хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Футбольно матч

Августын 20-до Улан-Удын ПСЗ-гэй стадион дээрэ түмэрзамай транспортын ба паровозо-бүтээлгын заводой залуушуулай футбольно командануудай уулзалга болобо. Энэ уулзалгада ПСЗ-гэй команда 6:3 гэһэн тоотойгоор илаба.

Уһан замайхидай шатарай турнир

Һаяхан Улан-Удэдэ гол мүрэнэй пароходствынхидай клуба бассейнынхидэй шатарай турнир болоҗо дүүрэһэн байна. Турнирта 12 хүн хабаадаа. А. И. Пак гэгшэ 9 очкотой болоҗо, 1-дэхи һуури эзэлбэ, В. А. Бужигеев—хоердохи һуури, П. С. Меркушов гурбадахи һуури эзэлбэ.

Бассейнын комитет болбол турнирта илаһан түрүүшын 3 хүнүүдые тула 300 түхэриг мүнгэ таһалжа, дээрэхи гурбан илагшадта үзэһэн байна.

Фельетон

ҮБГЭ ҺАМГАН ХОЕР

Үбгэ һамган хоер гээшэ наһанайнгаа хуби заяае холбожо, наһан үедөө сугтаа һуухадаа зол жаргалаа эдлэжэ хүхихэ баяса гү, али зоболон гасалан болоходонь хоюулан үйдаха гашуудаха хэрэгтэй. Энэ мэтээр бэе бэедээ иимэ инаг дуратай ба үнэн сэхэ хүнүүд байха юм гэжэ бидэнэр мэдэхэ байнабди. Энэ хадаа уг заяанһаа хойшо занишал болоһон, мэдээжэ хэрэг ааб, даа. Тиимэ хадань эндэ «Үбгэ һамган хоёр» гэһэн гаршаг бэшэтэй байхыень уншахадаа, юрын лэ байдал ха юм гээд хүнүүд һанажа болохо.

Теэд үнэндөө эгээшье тиимэ бэшэ юм. Харин юрэ бусын хэрэг болоҗо байһан тухай эндэ хэлэгдэхэ байнабшуу. Ушар иимэһээ. Федор Дмитриевич Жарков ба тэрэнэй һамган Надежда Лобанова гэгшэдэй хаана ямар газарта, хэзээ хайшан гээд гэрлэһэниие уншагшад һонирхохогүй бээ даа.

Сэлэнгын аймагта Загустай гэжэ нютаг бии юм. Тэндэ республика дотор эгээн томо колхозуудай нэгэн болохо Сталинай нэрэмжэтэ артель, Сэлэнгын МТС ба МТМ, дунда һургуули, тээ дүтэхэнэ Сульфатна завод, «Загустай» гэжэ түмэр замай станци гэхэ мэтын иһала томо олониитын организацинууд ба гүрэнэй предприятинууд бии юм. Тиимэ хадаа Загустай гэжэ нютаг олондо эли мэдэгдэхэ газар болоһон байха ёһотой.

Загустай нютагта байһан колхозууд, хүдэлмэришэд, албахаагшадые эд бараагаар ба эдеэ хоолоор хангажа байдаг сельпо бии байгаа ёһотой гэжэ хэнэйшье таажа мэдэхээр аабдаа.

Эгээ энэ сельпогой правлениидэ мүнөөхи хоёр инаг нүхэдһай ажалладаг байха юм. Анхан түрүүн Загустайн сельпогой түрүүлэгшын тушаалтай болоод, Сэлэнгын аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Миниеевэй кабинет соо баяртайхан һуужа байхадаа, Жарков болбол «Байза, хажуудаа нэгэ өөрын хүнтэй байбал һайн байха бэлэй» гэжэ бодолгото болоһон байгаа.

Удангүй Федор Дмитриевич Жарков өөрынгөө инаг Надиие ахалагша бухгалтер болгожо сельподо оруулба.

—Зай нүхэрни, хоюулан хамта хүдэлжэ байхалди. Тинбэл манай дундаһаа өөтэй-меэтэй юумэ юун гараха һэм! Бишни ондоо хүниие бухгалтер болгожо абаа хадаа, һүниин зүүдэн үдэрэй һанаан болоҗо зобохолби. Тиихэдэмни шамдашье амар бэшэ...,—гээд Федор Дмитриевич һамгаяа аргадан байжа, урин зөөлэнөөр хэлэһэн юм ха.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо сельпогой түрүүлэгшэ Ф. Д. Жарков болон тэрэнэй үнэн этигэлтэ нүхэр Н. Лобанова гэгшэд «ганзага нэгэдэжэ», алба тушаалаа сугтаа ябуулдаг болоо бэлэй. Түрүүшын үедэ тэдэнэй хэжэ байһан ажал хэрэгынь улад зоной зүгһөө шүүмжэлэлдэ ороогүй, барагтай һайнаар ябаба. Тингэжэ байтар сельподо эд бараанай ерэхэдэ, түрүүлэгшэ Жарков ба бухгалтер Лобанова хоёр гэжэ гү, али үбгэ һамган хоер өөрынгөө мэдээд лэ сааша-наашань хэнэ гэжэ пайшиггууд мэдэ... Тинбэшье сельпогой «ноён» буляалдаһанай хэрэгүй бодот, абяа—анигрүй байдал...

Теэд «мэнээг соо шуб... болохогүй юм» гэжэ орол... тон зүбөөр хэлсэдэг. Тэрэ... түрүүлэгшэ Жарков ба... Лобанова гэгшэдэй гаргы... һан эли далда аашануу... нюдэндэ торожо, ... дундаһаа дураа гутаха... ража захалаа. Федор Д... Надя хоёр бэе бэедээ этиг... дашоод, дан убайгүйгээр... болоһонойгоо түлөө... «зэмэтэй» байжа болохо.

Юрэ үнэн юумые... арсахын аргагүй. Үбгэ... хоёрой толгойложо байһа... зүйлнүүд ехээр дутажа, ... үрилтэ болоһон ушарнуу...

Жэшээнь, складта байһ... таһаа 1 центнер 15 кило... нниэ, 100 гаран килогра... тарьян дутаба. Пекарнид... байдаг хүнүүд кооператив... хые нэгэ һаа—мүнгөөр ху... нэгэ һаа—үндэгөөр андал... таг болобо. Энээн тухай... нютагта зар тунхаг... хадань, тахягай үндэгэ... тоһо абажа ерэһэн хүнүү... үглөөнинь пекарня тойро... дадаг болобо.

Сельподо эд бараанай... тухай пайшигууд шахэрээ... һаа бэшэ, нюдөөрөө... байха юм. Юундэб гэ... бүгэдэнь имагта «хойто... гараад лэ дууһадаг байна.

Үбһэ-тарианай халуун... риин үедэ колхозникүүд... сай, зуруул гэхэ м... хала хэрэгтэй эд товар... хэрэглэжэ байбашье, тэр... доо дутамаг байна. Сагаа... шара тоһон, сахар гэх... сельпогой «ноёдһоо» ондо... бүри хүртэдэггүй байна.

Сэлэнгын аймагай З... сельпогой правлениидэ... хоёр—Ф. Д. Жарков боло... банова гэгшэдэй «ганзага... жэ» ажаллаһанай эсэстэ... ли буса хэрэгүүд гаража... Тэрээн дээрэһээ болоҗо... гүй улад зон эд бараага... мэтын хохидолдо орожо, ... кооперативна зөөри... га юм. Энэ хадаа... сэшэгүй гэмтэ байдал...

Зүүгээр, үбгэ һамган... газарта сугтаа ажаллах... юм гэжэ хэлэгдэжэ бэшэ... хазагайгаар ойлгожо тон... хогүй. Колхоз ба совхоз... гаяа малажал дээрэ үбгэ... хоер сугтаа ажаллаад,... оролдолгоор нилээдгүй... түйлажа байһан ушарнуу... эндэ иһала олон бии. Тэд... даа-наймаанай, кооперати... зургаануудта үбгэ һамган... тэлбэрилхы тушаалда... хүүсэ хэрэгтэй. Тэрэ... нинь энэ Загустайн сель... хөолдоһон муу байдал... элеэр харагдана.

П. ИНГАДИ...

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИН...

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской ... сельского хозяйства—3-23 (2 зв); культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); объявлений—2-64 (2 зв.)

Н—00684. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж ...